

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Borba proti ustvarjanju sovražnih postojank sredi države

V eni izmed zadnjih številčk smo objavili poziv naših najvišjih vojaških oblastev o potrebi složnega nastopa vsega naroda proti vohunom in plačancem tujih sil, ki hočejo za vsak primer s svojim početjem oslabi odporno moč našega naroda. Splitski »Narodni list«, glasilo jugoslovenskih nacionalistov za banovino Hrvatsko, objavlja v zvezi s temi zelo potrebnimi pozivi naših vojaških oblastev članek z naslovom »Peta kolona« in pravi med drugim:

»Ze doslej je bilo znano, da je lahko država napadena ne samo neposredno od tujega vojaštva, temveč tudi s tajnim razvalnim delom v notranjosti sami. Tako početje postaja zadne čase činitelj, ki ga ni prav nič podcenjevati. Vohunstvo je orožje, s katerim spreten sovražnik lahko prizade tujemu narodu in državi neprecenljivo škodo, še preden je bil izstreljen prvi strel iz puške. »Peta kolona« (kakor imenujejo v zdajšnji vojni vse te ljudi, ki skušajo skrivaj rušiti tujo državo sredi njenega naroda), ni nikdar delovala odkrito in z razvitimi zastavami, temveč je razvila svoje nevarno delo v mraku in sredi ogroženega naroda. Danes so minili časi, ko so se vojne napovedovale. Uveljavlja se čisto nov način vojevanja. V male nevtralne države udarijo preko noči motorizirane oklopne divizije. Pristanišča zasedajo tuje vojne ladje in nebo pokrivajo eskadre tujih vojnih letal. V takih trenutkih se pretvarjajo preko noči dotlej miroljubni mornarji trgovinskih ladij v mornarje vojne mornarice, na trgovinskih parnikih se pojavijo topovi, na jamborih pa zavihrajo namestu trgovinskih vojne zastave. Razni letoviščarji in trgovski potniki se zberejo po že naprej določenem načrtu na odrejenih mestih in se v danem trenutku oblečejo v uniforme svoje vojske. V nekaj urah se sestavi daleč od državnih mej majhna, a prvovrstna vojska osvajalcev, ki mora izvršiti posebne naloge z uničevanjem važnih vojaških zgradb. Na pomoč jim prihajajo še padalci (vojaki, ki jih pripeljejo sovražna letala in se s padobranci spustijo na tla), ki poskušajo zasejati v zaledju strah in trepet.

Glavna naloga napadalec v takih usodnih trenutkih je, najti v vrstah napadenega naroda posamezne stranke, ljudi in združenja, ki bi bili pripravljene stopiti v službo osvajalcev. Sestavljajo se takoj tako zvane nacionalne vlade, ki skrivajo svoj pravi značaj pod razne bolj ali manj zveneče besede.

Nedavno je predsednik belgijske vlade Spaak opozoril na nevarnost početja »peta kolone« v Belgiji. Pogumno je opozoril na izkušnje v skandinavskih državah. Sledila sta mu tudi predsednika vlád na Nizozemskem in na Švedskem.

Danes ni več dovolj, boriti se proti vojskam napadalec, ki pritiskajo od meje proti zaledju. Nič manj važna ni borba proti »peti koloni«, borba, ki je mogoča samo z zavednimi in v volji za obvarovanje svobode neizprosni državljani. Državna oblast pa so nujno poklicana, da zatro že v kal brez prizanašanja vsak poskus ustvarja-

nja kake »peta kolone«. Odslej moramo bedeti nad vsakim korakom tujcev, ki hodi po naši državi, ne glede na narodnost, ki ji pripadajo. Paziti moramo nad vsakim, o

katerem sumimo, da se bavi z nedovoljenimi posli.

Vojna bo trajala še zelo dolgo in ni izključeno, da bodo nekega dne proti naši volji segli njeni plameni tudi na našo streho. Dotlej pa čuvajmo mi vsi, da se med nami ne pojavi »peta kolona«, ki bi nam bila bolj nevarna kakor vse vojske napadalec, s katerimi se bomo že znali pogledati globoko in junaško iz oči v oči, kakor je naša stara navada...»

Domovina nam mora biti nad vse

Beograjski »Trgovinski glasnik« objavlja uvodnik, v katerem piše med drugim:

»Največja naloga v današnjih časih je, da gojimo in krepimo nacionalnega duha, brez katerega se ne bomo mogli upirati nevarnostim prihodnih dni. Bodočnost države bo varna samo tedaj, ako se bo vsak njen državljan zavedal svojih nalog in dolžnosti do nje in do narodne celote. Zadnji naš človek mora biti prežet od prepričanja, da smo mi vsi nerazdružno povezani s svojo državo. Država smo mi vsi, brez nas ni države.

Potrebni so nam zavedni in ponosni državljani, ki se bodo kakor skala v morju upi-

rali zapeljevanju tujcev in tujih plačancev. Danes živimo v času, ko se vtihotapljata čez državne meje že davno pred odkritim napadom sovražnika njegovi prvi in najnevarnejši predni straži: tuji denar in z njim zvezana tuja propaganda. Če storita ta dva svojo nalogo, razbijeta nacionalno edinstvo in oslaba samozavest naroda, nastopi šele trenutek za druge akcije in naposled za oboroženo posredovanje. Proti denarju in tuji propagandi sta doslej še najzanesljivejši obrambni sredstvi narodna zavest in ljubezen do države in narodne skupnosti.»

Uvedba brezmesnih dni in omejitve klanja živine

Nedeljske »Službene novine« so objavile uredbo o omejitvi rabe življenjskih potrebščin, s katero se uvajata med drugim dva brezmesna dneva v tednu. Uredba je stopila v veljavo v sredo.

Od srede naprej velja po tej naredbi prepoved klanja telic in junic v starosti pod enim letom in klanja breje živine. Nadalje velja od srede naprej določba, da je dovoljeno klanje in prodajanje prasec in njihovega mesa samo ob četrtek in nedeljah in da je dovoljena tudi raba takega mesa v gostinskih obratih samo ob četrtek in nedeljah.

Torek in petek pa sta v vsej državi določena kot brezmesna dneva. Prvi brezmesni

dan bo v petek 17. t. m. V torkih in petkih je prepovedano prodajati sveže telečje in svinjsko meso in na ta dneva v gostinskih obratih ne bodo smeli nuditi jedi s telečjim, govejim in svinjskim mesom. Ta dva dneva pa ne bosta v celoti brezmesna, kajti v torkih in petkih se bo smelo prodajati meso drobnice, perutnine in divjačine. Prav tako bo v teh dnevih dovoljeno v gostinskih obratih nuditi jedi s takim mesom.

Potrebno bo pa k uredbi še nekaj pojasnil, zlasti o tem, kaj je razumeti pod prasem, odnosno do kakšne starosti velja prepoved klanja prasec. Pojasnila so pač potrebna, ker so z uredbo določene stroge kazni za kršitev predpisov in sicer do 30 dni zapora in do 5000 dinarjev globe.

Angleži terjajo resnico, pa naj je še tako bridka

Odstopivši predsednik angleške vlade Chamberlain je imel pred dnevi v spodni zbornici, kakor smo že poročali, govor o neuspehu zaveznikov na Norveškem. Nesporno so dogodki na Norveškem za angleški narod veliko razočaranje. Toda zanimivo je predvsem to, da angleška spodna zbornica v javnih sejah razpravlja o vzrokih neuspeha, graja vlado in vojno vodstvo in ugotavlja pogoške. Postavlja se torej za nekako sodišče, ki je končno tudi pripravilo Cham-

berlaina do tega, da je odstopil. Ta postopek dokazuje notranjo silo pravilno razumljene demokracije, ki se ne boji govoriti pred narodom jasno besedo tudi v položajih, v katerih bi morda drugod vse storili, da se resnica prikrije.

Poleg tega pa dokazuje neprikrivajoča razprava v angleški spodni zbornici še nekaj drugega: Ako se angleški državniiki ne boji odkrito razpravljati o vojnih neuspehih pred vsem narodom in se ne bojijo, da bi

take razprave povzročile hudo malodušnost, potem se morajo gotovo zavedati odločnosti naroda. To je zadeva, ki zasluži tudi izven Anglije največjo pozornost. Anglež je v politiki trdovraten človek in v zgodovini je pokazal, da zlahka ne opusti smotra, ki si ga je zastavil. Po vsem, kar zdaj opažamo na Angleškem, moramo sklepati, da ima angleški narod razne pomisleke glede načina, kako se je doslej vodila vojna, da pa je neomajno složen v svoji odločnosti dovesti vojno do konca.

Se so ljudje, ki mislijo, da so zlasti z angleške strani mogoči nekaki polovični sporazumi in ki menijo, da bi se mogla nekega dne vojna tako nepričakovano nehati, kakor se je začela. To misel je treba zavreči.

Angleška razprava v spodni zbornici kaže nadalje, da tudi najbridkejša resnica ne škoduje, če je narod zaveden. To so Angleži preizkusili že v svetovni vojni. V začetku so se tudi oni posluževali staroavstrijskega načina, da so prikrivali lastne neuspehe in pretiravali lastne uspehe. Toda ta način se pri Angležih ni dal držati. Pred očmi angleškega časopisja in angleške javnosti se ni dalo nič trajno skrivati in Angleži so hitro prešli k stvarnosti. Kadar kaj izgubijo, priznajo to čim prej, a kadar imajo uspehe, se trudijo, da jim ne pripisujejo večjega pomena, kakor jih imajo. Angleški narod tako stalno vidi pred seboj resnico. Za to je treba dostikrat dobrih živcev. V tem pogledu je treba Angležem priznati, da nimajo para.

Z obnovo trgovinskih odnošajev med Jugoslavijo in sovjetsko Rusijo se bo ponovno potrdilo pravilo, da razlike v svetovnih naziranjih nikakor ne vplivajo na trgovinske odnošaje med posameznimi državami. To sledi tudi iz tega, da se Anglija ponovno prizadeva ojačiti svoje trgovinske odnošaje z Rusijo, da je v enakem smislu na delu tudi Italija in da si je Nemčija že zdavnaj uredila svoje gospodarske odnošaje s sovjetsko Rusijo.

Novosadski »Dan« priobčuje članek Adama Pribičevića, ki pravi med drugim:

»Sam mednarodni red je zahteval, da stopimo v redne mednarodne odnošaje s sovjetsko Rusijo, in to na občutke, ki nam jih je zapustila nedavna preteklost do ruskega naroda, ki ima vodilno vlogo tudi v Sovjetski zvezi. Prišla je huda mednarodna kriza, polna nevarnosti za nas, in naš narod nagonsko čuti, da ruskemu narodu, pa naj bo njegova vladavina kakršnakoli ne more biti vseno, ako pride Balkan v oblast kake velike države. Na tej točki se čisto ujemajo naše in sovjetske koristi.«

Vojska koraka...

Splitski »Narodni list«, glasilo jugoslovenskih nacionalistov v banovini Hrvatski, piše: »Po splitski obali koraka bataljon pehote. V žarkem pomladnem solncu žare čelade in bajoneti. Ostrih korakov gredo mimo Dioklecianove palače, ki je videla korakati že toliko vojsk sinov mesta Splita. Korakajo v uniformah jugoslovenske vojske kmetje, delavci, izobraženci in ribiči. Možeje in fantje. Stopajo, kakor da so izklesani iz kamna. Med njimi so možeje in fantje, ki nosijo imena najstarejših hrvatskih družin v Primorju. Med njimi so celo potomci starodavnih Kačičev, ki so pred tisoč leti volili hrvatske kralje. Korakajo v četverstopih. Na stotine in stotine jih je. Med njimi so sinovi in vnuki najlepših hrvatskih imen iz časa narodnega preporoda v našem Primorju.

Na čelu koraka rezervni narednik. Kdo ga v Splitu ne pozna? Bil je malce nestrpen Ha-

naovec. Sonce mu žari na čelado in oči mu gorijo. Za njim koraka kaplar, prav tako znan jugoslovenski nacionalist, bivši Orjunaš, in poje na vse grlo: »Sivi orlo kliče sa visine«. Napetih prs in pritegnjenih jermenov stopajo drug za drugim, povezani med seboj na življenje in smrt. Med njimi vidimo vedrega obraza znanega voditelja obalnih delavcev. Bil je »komunist«, danes pa misli samo na svojo dolžnost do domovine, v kateri sicer mnogo graja, ali je vsak trenutek pripravljen za njo umreti.

Gledali smo, kako so korakale kolone naše vojske in kako so jih pozdravljali naši Splitčani. Gledali smo rosnih oči in bilo nam je mehko pri duši. V srcu je znova zagorela živa vera naše mladosti, prežete z jugoslovensko mislijo in z vero v bodočnost našega naroda...«

Nekaj številok o Nizozemski

Nizozemska meri 34.000 kvadratnih kilometrov in šteje 87 milijona prebivalcev. Njene državne meje obsegajo 2190 km; od tega pride na morsko obalo 1290 km.

Kraljevina Nizozemska ima velike kolonije v Aziji s skupno površino več kakor dva milijona kvadratnih kilometrov in z okoli 70 milijoni prebivalcev, o čemer smo že zadnjič pisali.

Nizozemska leži ob močno razčlenjenih izlivih spodnjega Rena in Maasa. Večina države je ravna nižina, prepletena z nešteti vodnimi prekopi. Z njihovo pomočjo je mogoče spremeniti velik del Nizozemske v nekaj dneh v velika močvirja, preko katerih se bodo mogle motorizirane divizije premikati le z največjo težavo.

Osnova nizozemske moči so pristanišča ob izlivih njenih rek in pa prekomorske kolonije. Nizozemska ima samo dva soseda: Nemčijo in Belgijo.

Nizozemska ima splošno vojaško dolžnost, ki traja od 20. do 40. leta. Aktivna vojaška služba traja 11 mesecev. Število rekrutov znaša okoli 32.000 na leto, aktivna vojska pa šteje v mirnem času okoli 40.000 mož. Ob splošni mobilizaciji lahko postavi država pod orožje okoli 700.000 mož.

Kaj pravijo naši listi o zblizanju s sovjetsko Rusijo

»Delo«, glasilo ministra za pravosodje dr. Markovića, piše:

»Sklep za obnovo trgovinskih, prometnih in drugih odnošajev med našo državo in sovjetsko Rusijo je delo modre politike kneza namestnika, ki je v najusodnejšem trenutku čutil razpoloženje jugoslovenskega naroda in posebne potrebe Jugoslavije v današnjih hudih časih, da dobi zraka in svobodo gibanja ne samo na svojih zapadnih mejah, temveč tudi na vzhodu, kjer je v narodu zmerom obstajalo veliko in močno zanimanje za naš narod in njegovo bodočnost.

Odveč bi bilo spominjati na stoletne zveze z ruskim narodom in z veliko rusko državo. Prav tako bi bilo odveč ocenjevati vladavino v sovjetski Rusiji, ko je ta vladavina pokazala dovolj gibčnosti za redne mednarodne odnošaje med državami in za sklepanje trgovinskih in drugih dogovorov, ki se z vsakim dnem potrebnosti državam, katere niso v vojni.

Za nas je glavno da je naš narod s tem činom državne politike dobil občutek, da Jugoslavija ni zaprta v okviru Dunavske kotline in Balkanskega polotoka Veseli nas, ker je ta čin našel odmev v najširših narodnih slojih tako pri Srbih kakor pri Hrvatih in Slovencih. Daleč smo od tega, da bi precejnjevali značaj slovanstva v mednarodnem življenju, vendar čutimo tako rekoč nagonsko zadovoljstvo, ker je prišlo med največjo slovansko velesilo in našo državo do gospodarskih stikov, in ker je odstranjen veliki plot, ki je oviral, da bi se obzorje nad Jugoslavijo razsvetlilo ne samo na severu in na zapadu, temveč tudi na jugu in na vzhodu.

»Hrvatski dnevnik« zavrača vesti, po katerih naj bi prišlo do pogajanj s sovjetsko Rusijo po posredovanju Londona, odnosno Berlina. Pobudo za pogajanja je dejansko dala vsrednja izmenjava misli. Takoj ob začet-

ku vojne, pravi list, je postalo očitno, da bi bila obnova trgovinskih odnošajev s sovjetsko Rusijo za Jugoslavijo koristna, zlasti ker se je petrolejska kriza čedalje bolj ostrila. Vprašanje je bilo tem lažje načeti, ker so na sovjetski strani bili že prej pripravljeni na obnovo trgovinskih odnošajev z Jugoslavijo.

Toliko kobilic, da ustavijo vlak

V sredni in severni Buhari nastopajo zlasti veliki roji kobilic, ki požro vse, kar dosežejo. Celo platno in tudi lesene posode niso varne pred njimi. Od košatih dreves ostanejo samo gole veje, kadar se pojavijo oblaki kobilic. Vse je pokrito z ostudno plastjo plezajočih in škrtajočih kobilic, ki pogosto ustavijo celo vlak. Na tračnicah kolesa nekaj časa tlačijo in tarejo, dokler se ne nabere pod njimi toliko sluzaste gmote, da obični lokomotiva na mestu in se vrte samo kolesa.

Da bi se ta šiba božja ne razširila tudi v Turkestan, je ruska vlada poslala tja številno odpravo pod vodstvom generala Šunkova. Domačini se iz praznovernosti neradi udeležujejo pokončavanja kobilic, kar otežkoča delo. Kobilice se najlaže ugenobijo v prvem razdobju razvoja, ko še nimajo kril. Okrog krajev, kjer ležejo jajčeca, skopljejo do pol metra globoke jarke in jih poškrope z raztopino arzena. Kobilice, ki popadajo v jarek, zasujejo s prstjo, druge pa uniči arzen.

Človeku pomagajo proti odraslim kobilicam ptice, tako vrane, krokerji in štoklje, v prvi vrsti pa škorci. Mravlje pa rade žro jajčeca. Najbolj so navdušeni za kobilice

škorci. Čim več kobilic se pojavi, tem več je tudi škorcev. Brez teh pomočnikov bi bil človek v borbi proti kobilicam skoraj brez moči.

PRI ZASLIŠEVANJU

Sodnik: »Ali še zmerom ne priznate, da ste bili to vi? Saj se ujema: vitka postava, prijeten obraz...«

Zaslišanka (vesela): »Da, da, to sem jaz...«

PREROKOVANJE SE JE IZPOLNILO

Urša: »Pred poroko mi je vedeževalka prerokovala, da me vidi v domu moža, kjer je mnogo zlata.«

Neža: »Ali se je napoved uresničila?«

Urša: »Da, poročila sem se z zlatarskim pomočnikom...«

MLAD MODRIJAN

Katehet je razlagal v šoli zgodbo sv. pisma in je med drugim omenil tudi zgodbo o Jakobovih sanjah. Náposled je ljubeznivo rekel učencem: »Zdaj, ljubi otroci, se lahko javi vsakdo, ki ima kako vprašanje.«

Po daljšem molku se oglasi Mihec in vpraša: »Gospod katehet, zakaj pa so hodili anđeli po lestvi, ko imajo vendar peroti?«

Politični pregled

V Beograd se je vrnilo naše trgovinsko odposlanstvo, ki je ob koncu preteklega tedna

uspešno zaključilo pogajanja za ureditev trgovinskih odnošajev s Sovjetsko Rusijo in sklenilo s sovjetsko vlado več gospodarskih pogodb.

Moskovska »Pravda« je objavila o teh pogajanjih članek, v katerem ugotavlja, da je treba iskati vzroke za obnovno gospodarskih odnošajev med Jugoslavijo in Rusijo zlasti v zdajšnjih vojnih razmerah. List naglašuje, da je za Jugoslavijo pri obnovi trgovinskih odnošajev s Sovjetsko Rusijo najvažnejše to, da si bo mogla zdaj na vzhodu najti tržišča za svoje blago. Pogajanja so potekla v zelo ugodnem ozračju in so se naglo zaključila. V kratkem odpotuje v Beograd stalno sovjetsko odposlanstvo. Tudi Jugoslavija bo v Moskvi zastopana s takim stalnim odposlanstvom, ki bo bržkone še ta mesec prišlo v Sovjetsko Rusijo. Obe odposlanstvi bosta neposredno skrbeli za razvoj trgovinskega prometa med obema državama. Poseben pomen pripisuje »Pravda« tudi okoliščini, da sta se jugoslovenska in sovjetska vlada odločili urediti plačilni promet po klirinškem načinu. — Gospodarsko pogodbo med obema državama so podpisali: Za Rusijo komisar za trgovino s tujino Mikojan, za Jugoslavijo pa bivši minister za finance dr. Milorad Djordjevič in pomočnik ministra za trgovino in industrijo dr. Sava Obradović.

Švicarski list »National-Zeitung« iz Basla je objavil uvodnik o odnošajih med Rusijo in zavezniki. V članku pravi:

da bi bilo težavno zблиžanje med Moskvo in zapadnimi velesilama,

nato pa postavlja zanimivo vprašanje, na čigavi strani bi se Rusija borila na Balkanu. List domneva, da bi se v primeru zapletkov Rusija zganila, vendar predvsem zaradi varovanja svojih koristi. Toda po novejših poskusih za razširjenje njenega vpliva na Balkanu se zdi, da bi Rusija posredno štela tudi zavezniške koristi. To ustreza tudi njeni trenutni potrebi, ki gre za tem, da bi se razbremenila zavezniškega pritiska nase na področju Bližnjega in Srednjega vzhoda. To razbremenitev ji lahko olajša predvsem večje politično udeleževanje na Balkanu, ki stona čedalje bolj v ospredje.

Ob koncu tega meseca se bo sestav v Beogradu

gospodarski svet Balkanske zveze.

Zastopniki Jugoslavije, Rumunije, Grčije in Turčije bodo prvenstveno razpravljali o izmenjavi sirovin med seboj. Že na zasedanju zunanjih ministrov Balkanske zveze v Beogradu je bilo sklenjeno, da se bodo kasneje sestali tudi gospodarski strokovnjaki balkanskih držav. Vojna v Evropi je prizadela vse države, kar se tiče preskrbe s sirovinami. Posebno pa bi bilo to vraščanje pereče, če bi se začela vojna tudi na tistih poteh, po katerih prihajajo sirovine v balkanske države. Ker se dogodki naglo vrste drug za drugim in ker se balkanske države ne smejo zanašati zgolj na velike sile, ki imajo v rokah večino sirovin, bodo skušale na beograjskem sestanku doseči sporazum, da si bodo medsebojno izmenjavale potrebne sirovine. Tako so strokovnjaki v našem zunanjem ministrstvu že izdelali nekaj zadevnih predlogov. Naša država bi mogla pokriti, kar se tiče bakra in aluminija, vse potrebe balkanskih držav. Prav tako je z železno rudjo, katero je v naši državi v izobilju. Tudi les bi Jugoslavija lahko izvažala. Rumunija bi dajala prvenstveno sirovi petrolej. Turčija pa bi krila lahko vse potrebe v bombažu in volni. Zato bi tesno sodelovanje med balkanskimi državami moglo narediti balkanske države zelo neodvisne od velesil.

Proti koncu preteklega tedna je

nemška vojska nenadno vdrla čez belgijske, nizozemske in luksemburške meje.

Zobna krema »Odol«

Je na znanstveni osnovi sestavljeno idealno sredstvo za čiščenje zob, škodi zobni sklenini in napravi zobe biserno bele. Uporabljajte za čiščenje zob vsak dan zobno kremo ODOL.

ODOL

Nastali so hudi boji. Na pomoč je prišla tudi zavezniška vojska. Po zavzetju Rotterdam in zavoljo ogražanja prestolnice Amsterdam je nizozemski vrhovni poveljnik ustavljal boje, da bi obvaroval državo popolnega uničenja. Nizozemska pa ostane kljub temu v vojnem stanju z Nemčijo. Nizozemska vlada in kraljevska rodbina sta se preselili v London.

Medtem pa se razvija

v Belgiji orjaška bitka.

Fronta teče približno ob toku reke Meuse preko Liega in Namurja do Sedana. Nemci napadajo z veliko srditostjo in se vrše neprestani spopadi. Po angleških vesteh so nemške izgube velike, ker Nemci ostro napadajo in izgube takoj nadomestijo z novimi močmi. V tej bitki sodeluje na obeh straneh skupno okoli 2000 tankov. Hudi so boji tudi v zraku. Pravijo, da je na obeh straneh skupno v boju okoli 10.000 letal. Angleško poročilo od 13. t. m. pravi, da so Nemci v teh bojih na Nizozemskem in v Belgiji izgubili že 400 letal a zavezniki da imajo uničenih kakšnih 40 Nemško poročilo z dne 12. t. m. pa govori o izgubah 300 zavezniških letal. Nedvomno je, da se bijejo strahotne zračne bitke nad vso Belgijo.

Moskovski radio je te dni razglasil, da je

Sovjetska Rusija uradno opozorila vse vojskujoče se in nevtralne države, da ne bo trpela nikakega napada na balkanske države.

in da bo vsako početje proti zdajšnjemu stanju na Balkanu naletelo na odločen odpor Sovjetske Rusije.

Po vesteh raznega časopisja

bi se udeležile vojne tudi Zedinjene države, če bi se Italija pridružila Nemčiji.

Po vesteh iz Washingtona je poveljnik ameriške vojske v svetovni vojni general Pershing izjavil, da je treba vse ameriške sile pripraviti na morebitno vojno.

Rumunska vlada je te dni podala ostavko. Kralj je ostavko vlade sprejel, a je takoj dosedanjemu ministrskemu predsedniku Tatarescu poveril nalog za sestavo vlade narodne sloge.

Tatarescu je nato sestavil vlado, v kateri so zastopane vse rumunske stranke.

Zunanji minister bo še nadalje Gafencu. Vlada narodne sloge se v nedašnjih napetih zunanje-političnih razmerah smatra v vsej Rumuniji za nujno potrebno.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali v Ljubljani: voli in telice I. po 7.50 do 8, II. po 7 do 7.50, III. po 6.50 do 7, krave I. po 6

do 6.50, II. po 5 do 5.50, III. po 5, teleta I. po 8 do 9, II. po 7 do 8 din; v Celju: voli in telice I. po 8 do 9, II. po 7 do 8, III. po 6 do 7, krave I. po 6 do 7, II. po 5 do 6, III. po 4 do 5, teleta I. po 9 do 9.50, II. po 8 do 9 din. Cene so prilično čvrste.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljubljani: domači špeharji po 10 do 11, sremski špeharji po 12 do 13, pršutarji po 9.50 do 10, v Mariboru: špeharji po 12, v Celju: špeharji po 12, pršutarji po 10, v Kranju: špeharji po 12.50 do 13.50, pršutarji po 11 do 12, v Murski Soboti: špeharji po 14, pršutarji po 12 do 13, v Ljutomeru: pršutarji po 8, v Dravogradu: špeharji po 10, pršutarji po 9 din.

KRMA. V Ljubljani: seno 105 do 130, slama 50, v Mariboru: seno 210, slama 90, v Celju: lucerna 130, seno 120, slama 50, v Kranju: lucerna 175, seno 125 do 175, slama 75, v Murski Soboti: seno 130, slama 65, v Dravogradu: seno 100 do 120, slama 50 do 60 din za 100 kg.

KROMPIR. V Ljubljani 200 do 300, v Celju 225, v Kranju 200 do 250, v Ljutomeru 150, v Dravogradu 200 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Ljubljani: goveje 12 do 14, telečje 20, svinjske 5 do 10, v Celju: goveje 10 do 18, telečje 15 do 20, svinjske 7 do 10, v Kranju: sirove 12 do 14, telečje 18, svinjske 8 do 9, v Ljutomeru: goveje 8, telečje 10 din.

FIZOL. V Ljubljani 500 do 700, v Celju 600 do 800, v Kranju 700 do 800, v Ljutomeru 600 din za 100 kg.

VOLNA. V Dravogradu: neoprana 35 din, oprana 40, v Kranju: neoprana 24 do 28, oprana 34 do 38 din za 1 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo: v mariborskem okolišju: navadno mešano vino po 5, finejše sortirano po 7, v ljutomerskem okolišju: navadno mešano po 4 do 5, finejše sortirano po 6 do 9 din liter.

SIROVO MASLO. V Ljubljani 32 do 40, v Mariboru 36, v Celju 28 do 40, v Murski Soboti 30, v Kranju 36 do 40 din kg.

JAJCA. V Ljubljani 0.80 do 1, v Mariboru 1, v Celju 0.90, v Kranju 1, v Murski Soboti 0.70 din kos.

Sejmi

- 20. maja: Bogojina, Sv. Lenart v Slov. goricah, Mozelj, St. Jernej, Višnja gora, Senožeti na Dolenjskem, Vrhnika, Sv. Trojica v Slov. goricah;
- 21. maja: Videm pri Krškem, Črnomelj, Vače, Maribor, Ptuj;
- 23. maja: Fram, Martjanci, Sv. Peter pod Sv. Gorami;
- 24. maja: Nova vas na Blokah;
- 25. maja: Svetina, Mengeš, Mala gora, Vitanje, Radeče, Gornja Radgona, Kotlje;
- 26. maja: Puče (samo blagovni).

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 14. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 140.90 do 144.10 (za 174.12 do 177.32) din;

100 francoskih frankov za 79.60 do 81.90 (za 98.42 do 100.72) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.84 (za 54.80 do 55.20) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 427 do 427.50.

Drobne vesti

= Nevarnost za naše gozdove. V zadnjem času padajo po obmejnih gozdovih drevesa kar na debelo. Če pojde tako naprej, bo čez nekaj let konec naših gozdov. Treba bo omejiti tako slepo izsekavanje.

= Cene zemljišč na deželi in v mestih naraščajo. To je običajen pojav, kadar je država v vojni, odnosno če je v bližini vojna. To se je opazalo že v svetovni vojni. Sicer pa je jasno, da so ob splošnih čvrstih cenah cene nepremičninam še toliko čvrstješe. Pri ljudeh se v takih časih pač še posebno utrjuje prepričanje, da je zemlja najzanesljivejša vrednost. Sicer pa je porast cen zemljišču pri nas že kar upravičen, saj so cene zemlji v zadnjih letih vse preveč popustile.

Novice

*** Na sumljive tuje bodite pozorni.** Razglas Zveze Sokolov kraljevine Jugoslavije vsebuje tudi tole opozorilo: »Pazite na vohune in tuje agente, ki na tisoč načinov silijo v naše državno in nacionalno življenje. To so »letoviščarji«, ki jih zanimajo naši strateško važni kraji. To so »učenjaki«, ki odpirajo razne tečaje, nameščenci »specialisti« v raznih industrijskih podjetjih, posebno v narodnoobrambnih. So umetniki in umetnice, člani raznih varietejskih skupin, razne guvernante in učiteljice tujih jezikov, oskrbniki hiš in služinčad, ki se spretno vrine v domove odličnih osebnosti in podobno. Vse, kar opazite, vse, kar se vam zdi sumljivo, javite takoj svojim društvom, odnosno četam. Posebno pozorno spremljajte gibanje neznanih oseb okoli vojaških in strateških naprav, kakor vojašnic, tvornic orožja, vojaških skladišč, mostov, predorov, železnic in podobnega.«

*** Nacionalistični sestanek v Škofji Loki.** V četrtek zvečer je bil v hotelu »Kroni« v

Škofji Loki zaupen sestanek Jugoslovenske nacionalne stranke in nacionalističnih omladincev iz Škofje Loke in Stare Loke. V odsotnosti zadržanega notarja g. Steva Šinka je vodil sestanek g. Anton Hafner. G. dr. Vrčon je v svojih zanimivih izvajanjih prikazal mednarodni razvoj v zadnjih mesecih in trenutni mednarodni položaj s posebnim ozirom na položaj naše države. O notranjem političnem razvoju od zadnjih skupščinskih volitev do najnovejših dni je poročal g. Andrej Uršič. Opozoril je zlasti na napore jugoslovenskih nacionalistov, da bi v teh usodnih časih uresničili vzajemnost celotnega naroda. Izvajanja obeh govornikov so bila deležna živahnega odobravanja. Predsedujoči je zaključil sestanek s pozivom, naj se vsak posameznik zaveda nalog, ki nam jih nalaga čas, v katerem živimo.

*** Naša mladina in zdajšnji čas.** Iz Ptujca poroča »Jutro«: Ptujška slovenska srednješolska mladina je spoznala, da terja čas, v katerem živimo, čim več sloge in skupnosti. Zato se je v četrtek 9. t. m. vršil prijateljski sestanek vsega slovenskega dijaštva, ki je prinesel naslednje zaključke: »Najnujnejša narodna in državna potreba današnjega časa je, da stopijo vse svetovno-nazorske razlike v ozadje in da se poudarja leto, kar nas druži v narodu in državi. Zato ptujsko slovensko dijaštvo, včlanjeno v sokolskem naraščajskem odseku in Slovenski dijaški zvezi in ono izven združenj javno izpoveduje svojo skupno slovensko in jugoslovansko zavest. Na sestanku zbrani meddruštveni odbor predstavlja najvišje zastopstvo dijaštva na zavodu in ima nalogo, da skrbi, da se vse delo v posameznih združenjih, ki ostaja neokrnjeno, vsmerja tako, da vidi vsak član enega v vsakem članu drugega združenja najprej in predvsem brata po krvi in jeziku. Naš sovražnik je samo oni, ki nam sega po zemlji, krvi in svobodi. Dijaštvo hoče s tem pokazati, kako je v vsem našem javnem življenju treba izvesti osredotočenje vseh sil, ki morejo ostati neokrnjene samo v naši Jugoslaviji.

*** Prva tvornica avtomobilov v Jugoslaviji.** V Rakovici je bila pred dnevi slovesno odprta prva tvornica avtomobilov v Jugoslaviji. Tvornica bo izdelala na leto več tisoč tovornih avtomobilov, pozneje pa bo izdelovala tudi potniške avtomobile.

*** Drobiz iz Koroške.** Fino pecivo, ki se je doslej lahko dobivalo v kavarnah brez kart, se odslej oddaja samo na nakaznice za kruh.

— Poostrene so odredbe glede zatemnitve v vsej Nemčiji. Ukazano je, da je treba skrbeti za zatemnitev prostorov od solnčnega zahoda pa do solnčnega vzhoda. — Nekemu kmetu v Krških hribih je pogorela družinska hiša. Oblastvo je odbilo njegovo prošnjo, da bi si smel postaviti novo stanovanjsko hišo. Ukrep je bil utemeljen z naredbo, da je zasebna gradbena delovnost zaenkrat ustavljena. Kmet je dobil navodilo, naj si začasno postavi zasilno kočjo. — Dne 3. junija se bodo štele svinje, molzne krave in ovce po vsej nemški državi. Stelo se bo tudi v priključnih krajih bivše Poljske. Državni komisar za porabo starega gradiva je odredil, da se morajo oddati železni plotovi in žične ograje. Železne ograje v Celovcu že izginjajo. Tako so zaenkrat pospravili majhne železne ograje na javnih trgih.

*** Ločenke imajo svoje društvo v Zagrebu.** V Zagrebu je število žen, ki so se ločile od svojih mož, izredno veliko in zato je bil ustanovni občni zbor Društva za zaščito ločenk dobro obiskan. Ustanovitev tega društva je izzvala v Zagrebu mnogo veselosti.

*** Četrtič zaporedoma rodila dvojčke.** Žena Janka Hofmana v Kuli pri Somboru je te dni povila dvojčke, in sicer že četrtrič zaporedno. Doslej je rodila 16 otrok. To menda ni samo jugoslovanski, temveč tudi evropski rekord.

*** Konji so po 6000 do 7000 dinarjev.** Iz Koprivnice na Hrvaškem so po železnici odpotali v Nemčijo 132 poltežkih konj, ki so bili nakupljeni po okolici po 6000 do 8000 dinarjev.

*** Prenapolnjenost ljubljanske splošne in otroške bolnišnice** je tolika, da se dostikrat ne morejo sprejeti bolniki, ki so res potrebni v bolnišnici oskrbe. Zato se nujno pozivajo vse pristojne občine pa tudi starši, odnosno svojci bolnikov, ki so že ozdraveli ali pa so že posebni za domačo oskrbo, da jih takoj vzamejo iz bolnišnice.

*** Iz Bolgarije bomo uvozili turščico.** Te dni je bila podpisana uredba o uvozu 5000 vagonov turščice, ki se ne bo ocarinila. Na ta način naj se onemogoči navijanje cen turščice in krije vsa domača potreba po tem blagu. Prizad je prvih 200 vagonov turščice v Bolgariji že naročil.

*** Stari četniki za obrambo domovine.** Te dni je imelo v Beogradu Društvo starih četnikov redni letni občni zbor, s katerega je bila poslana kralju Petru II. pozdravna brzo-

Paul Keller

27

DOM Roman z gora

Postovenil B R.

Nekaj dni nato je Henrik dobil od starega Matije dolgo pismo. V njem je bral: »Veseli me, da misliš postati zdravnik. Dober zdravnik boš, ker si priden in vesten. Kar prav je, da si se odločil za ta poklic. Bolje je, kakor pa če bi se ubijal s kmetovanjem. To ni zate. Lizika je zdaj že usmiljenka. Obiskal sem jo in pišem ti, da sem bil kar srečen, ko sem se spet vrnil domov. Na stara leta bom zadovoljen, ker se Liziki dobro godi. Prav lepo pojde, če bosta Lenka in Janez gospodarila. Ostal bom kar na domu, saj sem že prestar, da bi se spet začel klatiti po svetu in kupovati cunje. Lenkino pismo je priloženo. Tudi Rogelj bi bil rad pisal, pa mu kar ne gre. Zdej dela od jutra do noči, nikdar ne vem, kdaj spi. Časih, kadar je sam, se na ves glas smeje. Sporoča ti, da se ti prav lepo zahvaljuje. Ljudje na vasi so se zdej čisto izpremenili. Zelo prijazni so in če vidiš Lenko, se od daleč odkrivajo pred njo. Tudi opeko kupujejo zdej vsi od nas. Tega prej ni bilo. Ljubi Henrik! Moja dolžnost je, da ti sporočim, da je Bercetova Lota od predčerašnjim spet doma. Stari Berce ima vodenico. Ni mogel odpotovati k njej, zato je pa ona prišla k njemu. Bila je na hrvaški meji pri neki sorodnici svoje matere. Kdo ji je pisal o očetu, ne vem. Zadnje čase smo večkrat govorili z Bercetom. Zmeškom mi je ponujal svojo hišo, da bi jo jaz

kupil zate. Toda ko je potem zbolel, ni šel več od doma. Tudi Lenka je bila večkrat tam, kar je zbolel. In ko je zdaj Lota prišla domov, je Lenka poslala vprašati, ali lahko še kaj pomaga. Pa je Lota sporočila, da se zahvaljuje za dobro voljo. Drugače ni nič novega.

Pozdrave!

Matija.«

Desetkrat, dvajsetkrat je Henrik prebral to pismo. Potem se je vrgel na posteljo in zaprl oči.

Ona je doma! Ona je spet doma!

Najprej je bilo vse tiho v njem, čisto tiho. Potem pa mu je začela kipeti kri v prsih. Nekakšna omotica se ga je polotila in po mračni, viharni sopari dolgočasnih, vročih dni se je dvignil v njem vihar, ki je šel skozi njegovo mlado dušo. Nепrestano je mislil na njo in niti trudil se ni, da bi se bil teh misli otresel. Jasno jo je videl pred sabo, njeno postavo, njen obraz. Slišal je njen glas in čutil njen poljub na ustnicah.

Doma je, tako blizu njega! Doma je! Ona! Lota!

Kaj se je zgodilo z njim in v njem? Prijetna bojazen, ki mu jo je prinesla kratka novica, je odgnala od njega vso odpornost, vso zagrenjenost. Zdej je v novi, koprneči ljubezni zagledal pred sabo staro deželo, deželo, odkoder je bil zbežal in kamor ga je srce vsak dan iznova klicalo.

Ceprav mu je razum veleval, naj se zadrži, ga je vendar premagala kri. Mlad je bil in boj, ki ga je boril sam s seboj, je bil prehud.

Še majhen dvom se ga je polotil, potem pa je že klečal pred svojim kovčgom, zmetal

knjige in pisma iz njega in poiskala majhno sliko.

Lotino sliko! Zdej so ga gledale njene sladke oči, zdej so se mu smehljale usta, in preden se je prav zavedel, je dvignil sliko, ki jo vse dolge mesece niti enkrat ni pogledal, k ustnicam in jo poljubljaj s tisto srečno lakoto, s tistim obupanom pohlepom, kakor je nekoč poljubljaj Loto v jesenski megli.

Njegova duša je jokala in vriskala hkrati, ljubezen je gorela, plamtela. Sobica mu je bila pretesna. Zbežal je iz nje, neljal se je iz mesta ven, dolge ure je hodil in se potem vrnil domov.

Prišla je noč, pa ni še našel miru. Tudi dvomi so spet prišli in boji z njimi. Hotel je biti pošten, pošten tudi sam s seboj. Spet je pomislil, kako je prelomila besedo, kako ga je pahnila v žalost in trpljenje, toda ni se več jezil nanjo, ni je več sovražil. Jezo in sovraštvo je pregnalo upanje, pometlo ju je stran kakor suho listje. Spomnil se je, kaj sta mu Matija in Lenka rekla v njeno opravičilo, pošteno je premislil, kako hudo je moralo biti tudi njej, ko ga je zapustila in šla stran. Saj ga je res ljubila, iz srca in duše, kakor more ženska ljubiti le enega samega moškega.

O, mora jo spet videti!

Ali naj gre domov? K njej? Samo tri ure, pa jo spet lahko vidi!

Tri ure! Da bi jo videl, vzal, da je ne bi več izpustil.

Izpreletelo ga je. Oblekel se je, rekel svoji gosposinjki nekaj besed in zbežal. Večerni vlak mora biti še na postaji. Da! Kupil si je listek. Glas mu je drgetal, ko je imenoval domačo postajo. Še prezgodaj je prišel. Hla-

javka, ki poudarja, da so stari četniki v teh hudih časih pripravljene žrtvovati svoje življenje v obrambi mej velike jugoslovenske domovine. Na občnem zboru je bilo sklenjeno, da se postavi spomenik četniškemu vojvodi Veli Tankosiću.

* **Voznina na vlakih se bo povišala.** Prometno ministarstvo namerava povišati tarifo za 15 do 20 odstotkov. Izdatki železnic so namreč narasli, kar je glavni razlog za povišanje.

* **Hrvatska banovina priporoča nakup premoga že za prihodnjo zimo.** Oblastva pravi, naj bi se skušali vsi prebivalci že zdaj oskrbeti s premogom, da ne bi bilo spet pomanjkanja, kakor je bilo letos ob hudi zimi. Po drugi strani pa bi se s tem razbremenili premogovniki, ki bi lahko počasi pokrili vso potrebo. Posebno priporočajo na Hrvatskem, naj bi ljudje rabili več lignita, ker bi s tem podprli domače pridobivanje lignita, obenem pa bi prihranili mnogo boljšega premoga, ki je potreben za industrijo.

* **Podražitev življenjskih potrebščin v Jugoslaviji v primeri z drugimi državami.** Poslednja številka statističnega lista Društva narodov objavlja podatke o podražitvi življenjskih potrebščin v posameznih državah po nastanku vojne. V primeri s prvo polovico leta 1939. je podražitev največja na Kitajskem, kjer je dosegla 126 odstotkov. V Rumuniji je dosegla 30 odstotkov, v Mandžukuu 25 odstotkov, v Jugoslaviji 26 odstotkov, v Angliji in Estoniji 14 odstotkov, v Palestini 15 odstotkov, na Japonskem 16 odstotkov, na Švedskem 10 odstotkov, v Belgiji in Norveškem 8 odstotkov, v Argentini, Švici in Peru 6 odstotkov, v Grčiji in Madžarski 4 odstotke, v Kanadi 2 odstotka in v Zedinjenih državah 1 odstotek.

* **Cene mesa in kruha v posameznih mestih v državi.** Po uradnih podatkih je svinjsko meso najcenejše v Mariboru, najdražje pa v Zagrebu. Prvovrstno govedino prodajajo v Beogradu po 16, v Banji Luki, Celju in Novem Sadu po 12, v Osijeku in Somboru po 14, na Sušaku po 16, v Zagrebu pa po 12 do 18 din kg. Svinjsko meso je v Mariboru po 10, v Banji Luki, Somboru in Petrovgradu po 12, v Novem Sadu, Osijeku, na Sušaku in v Sarajevu po 14, v Ljubljani od 16 navzgor, v Zagrebu pa po 18 do 22 din kg. Mast prodajajo v Petrovgradu po 16, v Osijeku po 16 do 18, v Sarajevu po 18 do 19, v Somboru po 18, v Beogradu po 20 do 22, v

Banji Luki in Celju po 20, v Zagrebu po 20 do 22, v Ljubljani pa po 21 do 22 din kg. Teletina s privago je v Celju in Mariboru po 12, v Banji Luki in Osijeku po 14, v Ljubljani in Zagrebu po 16, v Somboru in na Sušaku po 18 in v Sarajevu po 20. Beli kruh je v Petrovgradu po 3, v Novem Sadu in Osijeku po 3.25, v Beogradu po 3.50 do 4, v Banji Luki po 4.50, v Celju, Sarajevu in Mariboru po 4.75, na Sušaku po 4.50, v Zagrebu po 4.25 in v Ljubljani po 4.80 din kg.

* **Rudarska stavka v Libojah.** Te dni so začeli v keramični tvornici v Libojah pri Grižah stavkati delavci. Zahtevali so povišanje urne meze za en dinar. Stavka okrog 500 delavcev. Njih zahteva je uravničena.

* **Splavar je utonil.** Nedavno so vozili Jakob Tominšek, Matija Remšak in Jože Slapnik, vsi iz Smartnega ob Dreti splav po Savi. Blizu Blance pri Stari Gradiški je privozil po Savi vlačilec. Nenadno je zadni del splava zaradi zelo narasle Save tresnil v vlačilec, ki je odtrgal zadni del splava. Remšak in Slapnik sta padla v vodo. Remšak je kmalu izginil v valovih Save in utonil. Slapniku se je posrečilo, da si je rešil življenje. Savinjskemu splavarju bodi ohranjen blag spomin!

* **Električni tok je usmrtil ključavničarskega vajenca.** V Ježekovi livarni na Meljski cesti v Mariboru se je pripetila huda nesreča. 15letni ključavničarski učenec Ivan Pezdirc iz Hotinje vasi, ki si je prinašal kosilo s seboj, je po zaužitju jedi hotel prebiti čas do 13. ure s tem, da si je ogledoval v delavnicah razne stroje. Tako je pri nekem stroju prijel za električno žico. Nesrečni Pezdirc je v trenutku omahnil in se zgrudil na tla, kjer je obležal negiben. Bil je pri priči mrtev.

* **Opeka se je zvrnila nanj.** 34-letni delavec Martin Zvir iz Dolne Lendave, zaposlen v opekarni na Črnučah, je postal te dni žrtev hude nesreče. Nanj se je namreč zvrnil kup naložene opeke in ga hudo poškodoval. Zvira so reševalci prepeljali v bolnišnico v Ljubljani.

* **Smrtna nesreča letalca.** Pred leti je šel v Jugoslavijo 24letni Kamenšek Severin iz Ročinja v Julijski krajini. Ker ni mogel dobiti zaposlitve, se je posvetil letalstvu in stopil v vojaško službo. Kmalu se je razvil v odličnega letalca in dosegel čin podoficirja. Postal je znan po svojih drznih poletih. Kaže, da ga je prav njegov samozavestni po-

gum zapeljal in pahnil v prezgodni grob. Te dni je dobila njegova mati v Ročinju brozjavno obvestilo, da se je njen sin pri letalskih vajah smrtno ponesrečil. Blag mu spomin!

* **Na smrt bolan se je smrtno ponesrečil.** V Leviču pri Laporju je živel 47letni posestnik Franc Stupan, ki je bil jetičen in bil po mnenju zdravnika živel komaj še mesec dni. Te dni je Stupan poklical k sebi svojega soseda Franca Robarja ter mu ponudil naprodaj svojo puško, češ da je zdaj tako ne potrebuje, potrebuje pa denar za zdravlila. S težavo se je privlekel iz postelje do omar, da bi Robarju pokazal puško. Ko pa je potegnil puško iz omar, se je zataknil petelin na puški v žebelj, ki je bil zabit v omaro. Stupan je naglo potegnil, pri tem pa se je orožje sprožilo in je strel razbil Stupanu celo desno polovico obraza. Ponesrečenca so položili v posteljo, kjer je čez nekaj ur umrl.

* **Smrtna nesreča na ljubljanski glavni postaji.** Na glavni postaji v Ljubljani se je pripetila nedavno ponoči huda nesreča. 36letni premikač Josip Petrovič je bil usodno noč zaposlen pri premikanju vlaka, pa se mu je zataknila noga med tračnice. V istem trenutku ga je že podrl vagon. Padel je sicer izven tračnic, z nogami pa je obležal na tirih. Kolo mu je odrezalo obe nogi pod kolonom. Nesrečo so takoj opazili tovariši, ki so nesrečneža potegnili izpod vagona in ga odnesli na postajo odkoder so telefonirali po reševalni avto. Reševalci so že po nekaj minutah Petroviča odpeljali v splošno bolnišnico, kjer pa je že pol ure nato umrl.

* **Tragična smrt priljubljenega rudarja.** Pred dobrim poldrugim letom se je smrtno ponesrečila še ne osemnajst let stara Marija Romihova, ki je padla s kolesa in se ubila. Ista usoda je zdaj na istem kolesu dohitela 45 let starega Marijinega očeta rudniškega delavca Franja Romiha iz Toplice pri Zagorju na znanem klanecu pod Učakom pri Trojanišnici, v eniatzade rdgov umlih b'sko nah. Mož je pripeljan v ljubljansko bolnišnico kmalu umrl. Pokoini Romih je služil pri Trboveljski premogokopni družbi 27 let. Zapušča onemoglo ženo in dve nedoletni hčerki. S hudo prizadeto osirotelo družinico sočustvuje vse prebivalstvo.

* **Pod vlak je skočil.** Na litijski postaji je te dni skočil pod vlak, ki se je pravkar začel premikati, 20letni Silvo Jančar. V trenutku obupnega koraka je še odvrzel neko pismo.

dni nočni zrak mu je mrazil čelo. Razburjen je hodil po peronu in potem iznenada obstal. Ali se ne bo osmešil?

Kaj bodo rekli, če pride zdaj, pozno ponoči, domov? Tja kámor nikoli več ni mislil priti. Res, tudi ona je prišla domov, nazaj. Toda poklical jo je na smrt bolni oče. In kaj bi rekla? Sestre ni marala videti. In njega?

Če ga bo spet zavrnila ali pa pobegnila iznova od doma? Ali se ni prenačil? Ali ni bolje, da vse še dobro premisli?

Tako je bil zdajci spet sredi svojih dvomov.

»Vstopite, gospod!«

»Hvala — hvala, ne bom se peljal.«

Zvižg vlak se je premaknil in se odpeljal v noč, proti njegovemu domu, a brez njega.

Počasi je stopal Henrik po razsvetljenih cestah proti svojemu stanovanju. Povsod je gledal same vesele smejoče se ljudi. Nihče izmed njih se ni zmenil zanj. Nekakšno zaníjevanje samega sebe se je hotelo zbuditi v njem, toda ostal je samo občutek nemoci.

V svoji sobici je Henrik dolgo premišljal. Že davno je odbila ura polnoči. Na mir ni smel niti misliti. Potem se je spomnil, da bi bilo dobro pisati Loti. Začel je pisati pismo za pismom. Toda vsako je raztrgal. Nobeno mu ni bilo všeč, naposled, okoli četrte ure zjutraj, pa se mu je zdelo, da je našel prave besede, ki jih je zapisal.

Vse svoje srce ji je odkril v tem pismu. Pisal ji je o vseh svojih težavah, o vsem svojem trpljenju. Hotel je razoršiti njene pomisleke. Saj njen brat za dejanje ni bil odgovoren, ona, Loti, je pa tudi nedolžna. In če se hoče odkupiti za bratov greh, se lahko

odkupi samo na ta način, da osreči njega. Tudi razmerje njegovih ljudi do nje se je čisto izpremenilo, ker so vsi uvideli, kako dobra je. In tako je napisal na koncu:

»Nočem biti nestrpen, — časa ti bom dal in te prišel iskat šele takrat, ko boš sama hotela. Nekaj te pa prosim, Loti: še zmerom imaš moj prstan. Natakni si ga na prst, ko boš to pismo prebrala. Bodi spet — moja nevesta!«

Zvezde so se lesketale na nebu, ceste so bile čisto prazne. Tedaj je šel Bukovnikov Henrik spet na postajo. Še enkrat je prebral naslov, ki je nosil njemu najdražje ime, in zagnal pismo v nabiralnik. Ob devetih dopoldne ga bo že imela. Čez štiri ure!

Minila je dolga noč. Neprespan in žarečih lic je Henrik sedel zgodaj zjutraj ob oknu svoje sobice in gledal za pismo. Naposled je prišel, — krenil je proti njegovim vratom. Henrik je stopil iz sobe v vežo in se nasmil ob vrata. Zdaj!

»Pismo za gospoda Bukovnika!«

V sobici si ga je ogledal. Kaj je bilo v njem?

Obril se je stola. Tam je odprl pismo. Zlat prstan je padel iz njega in se zakotalil žvenketajoč po tleh. In v odlomkih je bral:

»Krivo me sodite — — — V dušo mi ne morete videti — — — Ne veste vsega — — — Ne morem vas goljufati — — — Ne pridite sem!« — — —

Ko je gospodinja stopila v sobo, je našla svojega najemnika nezavestnega na tleh. Njegova izčrpanost in razburjenje sta bila prevelika, razočaranje preveč okrutno.

★

Leto dni je minilo. Janez je sedel pri Henriku v sobici. Zdaj je bil v civilni obleki. Danes so ga pustili od vojakov.

Zamišljeno je strmел predse.

»Zdaj me pa prav nič ne veseli, da so me izpustili in da pojdem domov.«

»Le počakaj. — saj se boš še veselil! Ko boš sedel na vlak in ko boš od daleč zagledal domačo vas.«

»Toda Lenka, Henrik, naša Lenka! Svoj živ dan ne bo pozabila, da ne prideš na najino ženitev, in jaz, tudi ne.«

Henrik je nekaj časa molčal. Potem je rekel:

»Glej, Janez, ni mogoče! Če nje ne bi bilo več tam ali na vsaj ne bi bila tako blizu, bi že prišel. Toda tako je nemogoče.«

»Torej sploh nikoli več ne misliš priti domov?«

»Ne verjamem! Kvečjemu kdaj pozneje. Toda vidva me morata obiskati, kadar bosta utegnila.«

Spet sta nekaj časa sedela in molčala.

»Lahko mi verjameš, da mi je hudo, Janez. Po tako dolgi mčasu bi res rad videl Lenko, zlasti na njen poročni dan. Moja edina sestra je!«

Janez je v zadregi vzdihoval. Potem je rekel:

»Stari Berce tudi ne bo več dolgo. Raka na jetrih ima. Matija mi je pisal. No, ko bo pokopan, poide tudi Loti iz vasi. Takrat se boš lahko vrnil.«

»Da, takrat pridem spet domov.«

Pri odhodu je Janez jokal.

»Henrik, bog ti plačaj za vse! Ampak srečna bi bila midva šele, če bi vendar prišel na najino poroko.«

Vlak se je zaradi tega ustavil, a bilo je že prepozno. Kolesje je nesrečnika prerezalo na dvoje. V tem je neko dekle, s katerim je bil Jančar pred odhodom vlaka govoril, planilo iz vlaka. Videč strašni prizor je zaihtelo in začelo zatrdjevati, da ni krivo Jančarjeve smrti. Vsa objokana je hitela čez most domov. Silvo je bil zadnje čase brezposeln, kar ga je močno potrla. Nedavno je vložil prošnjo za sprejem v letalsko šolo v Novem Sadu, pa ni bil sprejet. Ker ni imel upanja, da bi si v doglednem času ustvaril lastno ognjišče, je obupal.

* **Mlada zaljubljenca sta šla v Krko.** Nedavno sta izginila 21-letni Muster Stanko iz Vrhovske vasi in Nagyjeva Marija iz Bušeče vasi pri Cerkljah na Dolenjskem. Prvi je to ugotovil oče pogrešanke Karel Nagy, ki zjutraj ni mogel najti svoje puške. Ko je vprašal ženo, ali je morda ona kam dala orožje, je ta odgovorila, da ga je najbrže kam spravila Marija. Šla je v Marijino sobo iskat hčer, a Marije ni bilo nikjer. Na mizi pa je našla nekaj pisem, v katerih prosi Marija, naj ji domači ne zamerijo, da gre s Stankom v smrt. V pismu pravi, da se bosta ustrelila in da ju bodo našli na pokopališču. Starši so v strahu takoj stekli na pokopališče, kjer pa ju niso našli. Šele naslednjega dne so dobili pri hiši Ravnikarja Janeza v Bušči vasi puško, v kateri cevi je bil listek, češ da se ne bosta ustrelila in da pojmeta rajši v Krko. Res so našli pri cekljanskem mostu na površnik in čepico Mustra Stanka in plašč Nagyjeve Marije. Kljub večdnevni iskanju v Krki pa se doslej še ni posrečilo najti trupla, posebno ker je zdaj Krka zaradi zadnjega deževja močno narasla. Kaj je pognalo mlada zaljubljenca, ki sta se poznala šele kratek čas, v obup, je skrivnost, ki sta jo odnesla s seboj v grob. Morda jima je bila ločitev pretežka, kajti Muster bi moral iti služiti kadrovski rok.

* **Otroci so zažgali.** Kovačeva mati v Smledniku je poslala otroke po vžigalice v bližino trgovino. Otroci so vžigalice kupili, med potjo pa so se ustavili ob Mežnarjevem hlevu, kjer so bile zložene suhe butare in se začeli igrati z vžigalicami. Štiriletna Kovačeva hčerka je prižgala vžigalico in jo odvrгла gorečo naravnost med butare, ker jo je spekla. Otroci so se prestrašeni razbežali, kajti kmalu je iz skladovnice švignil plamen. Na nesrečo je potegnil tedaj veter in čez nekaj trenutkov se je ogenj razširil na vse gospo-

darsko poslopje. Ogenj je začel ogražati tudi bližino hišo. Gasilci so z motorno brizgalno komaj rešili hišo, medtem ko je gospodarsko poslopje pogorelo do tal. Oškodovanec Janez Zajc, po domače Mežnar, je komaj za malenkost zavarovan.

* **Zganje je terjalo smrtno žrtev.** 39letni kočar Jože Plankar iz Veniš, oče petih otrok, je prinesel te dni v Puntarjev mlin na Topoli nad Veliko vasjo vrečo žita in poprosil, naj mu ga mlinar takoj zmelje. Ko je čakal, da bo opravljeno, je prišel v mlin cigan Brajdič, ki ima v bližini svojo hišico, in je Plankarja povabil s seboj. Malo pozneje je prišel k Brajdiču še 31letni posestnik Jože Tomažin iz Trnovega, ki se je vračal od svojega očeta, pri katerem je bil pomagal kuhati žganje. V vreči je imel s seboj pet zelenk pijače, ki so jih začeli marljivo prazniti. Zato ni čudno, da se je kmalu začel pretep. Ko je Tomažin opazil, da mu je nekdo prerezal vrečo očitno z namenom, da mu ukrade steklenico žganja, je ves togoten zahteval denar za žganje in odškodnino za vrečo. Brez prave podlage je dejanja osumil Plankarja. Pohitel je v gozd, skrnil vrečo in se vrnil k mlinu. Poiskal je sekuro in skočil za Plankarjem, ki se je spustil v beg. Nekaj korakov pred cesto pa je Tomažin Plankarja dohitel in ga s sekuro udaril po glavi. Plankar se je takoj zgrudil. Nato je Tomažin še nekajkrat z ostrino sekire udaril po glavi in po ramah. Ljudje, ki so bili priče krvavega razbojništva, so od daleč rotili podivjanca, naj neha. Ko so prišli do Plankarja, mu je srce še bilo, a že v nekaj trenutkih je izdihnil. Pokoini Plankar je bil siromašen delavec, ki je z družino živel v bajti svoje matere. Z ženo sta imela pet otrok. Ljudska govorica mnogo svojega zanimanja posveča ciganu Brajdiču in njegovi ženi, o katerih sumi, da sta pri zločinu igrala pomembno vlogo. Pravijo, da je ciganka rekla Tomažinu, da je Plankar prerezal vrečo. Kakor izpovedujejo nekatere priče, pa je prerezala vrečo sama ciganka.

* **Vlomilci v Slovenskih goricah.** V Obradu pri Sv. Trojici v Slov. goricah so vdrli vlomilci skozi okno v hišo posestnika Franca Poliča in so mu odnesli obleke in raznih dragocenosti v vrednosti 5000 din. Orožniki so vlomilce izsledili. Bila sta to Konrad Žižek in Rudolf Škerbal, oba iz občine Sv. Bolfenka v Slov. goricah.

* **Zlatino so odnesli.** Z Vrhnike poročajo, da je bilo tam nedavno ponoči vlomljeno v trgovino Stržinarjeve Ane. Vlomilci so ji odnesli tri zlate uhane za narodno nošo, zlato ovratno verižico z zlatim obeskom, dva zlata prstana, zlat prstan s plavim kamnom, dve zlati uri in 4200 dinarjev v gotovini. Skupna škoda znaša nad 7000 dinarjev.

* **Jože Preklet pobegnil iz zaporov.** Iz zaporov kamniškega okrajnega sodišča je te dni pobegnil 38letni vlačugar Jože Preklet, doma iz Stranj pri Kamniku ki je v kamniškem kotu znan po imenu »avstrijski Jože«. Možak je srednje postave, podolgovatega obraza, suh in temne polti. Preklet je nevaren in nasilen človek.

* **Vrhnika vabi.** Na kvatrnjo nedeljo 19. t. m. pohitite vsi na Vrhniko po odpustke, ker bo vsakoletno tradicionalno žeganje pri Sv. Trojici. Popoldne ob 15 pa pridite na sokolsko tombolo, ki bo edinstvena, kakršne še ni doživela Notranjska. Razdeljenih bo nešteto dobitkov v vrednosti 60.000 din. Tombola bo obsegala 15 glavnih dobitkov, med katerimi bo na primer osma tombola desetdnevno bivanje v slovitom zdravilišču Slatini Radencih. Po tomboli bo veselica v Sokolskem domu in tradicionalna zabava po vseh gostilniških lokalih Ugodne železniške zveze. Večerni vlaki. (—)

* **Rekruti, rezervisti in njih stacsi, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Perá (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkostni znesek vložijo prošnjo in uredijo zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

NAJBOLJŠE SREDSTVO

Neža: Kako moreš oglaševati v časopisu, da prodajaš avtomobil, ko ga vendar nimaš?
Urša: »Je že res, toda na ta način se edino lahko seznanim z boljšimi gospodi.«

SLABA TOLAŽBA

Vera: »Zmerom te bom ljubila in pomagala ti bom prenašati tvoje skrbi.
Branko: »Saj nimam nikakih skrbi.«
Vera: »Pa jih boš imel potem, ko hova poročena.«

»Le ne jokaj, Janez! En gost pri poroki več ali manj je vseeno. Vesel bodi, da te Lenka mara. Vse lepo pozdravi in srečno potui!«

Nekaj tednov nato je nekdo potrkal na Henrikova vrata. Ženski koraki so se začuli »Henrik!«

»Lenka! Ti, ti si prišla!«

Sestra mu je padla okoli vratu in ga poljubila.

»Lenka, kako da si danes prišla? Saj se vendar jutri možiš?«

»Prav zato sem prišla, ker hočem, da boš tudi ti poleg. Moraš biti! Brez tebe sploh v cerkev ne grem. Nimam očeta, ne matere, ne sestre, samo brata, in ta — ta ne mara z menoj niti v cerkev.«

»Lenka, saj veš da ne morem.«

»Lahko storiš to in tudi moraš. V zaprtem vozu se bomo peljali v cerkev in v zaprtem vozu iz nje — ona te ne bo videla in po poroki lahko takoj izgineš.«

»Toda, Lenka, kako da si prišla danes?«

Dopoldne sem bila v župnišču, zdaj sem pa tu.«

»Pa doma nič ne pripravljate?«

»O pripravljamo. Toda vem, da te moram priti iskat v zadnjem trenutku. Drugače bi se mi spet premislil. Zdaj moraš z mano!« Videl je zdravo odločno dekle in oči so se mu kar zaiskrile.

»Lenka, zala nevesta si! In pogumna tudi, to ti moram reči. Lenka, vesel sem te, — ponosen sem nate! S tabo pojdem domov!«

Z večernim vlakom sta se pripeljala domov. Med potjo skoraj nista med seboj go-

vorila. Časih ga je prijela Lenka tiho za roko. Slonel je v kotu in gledal ven, v temo, kjer je tu in tam švignila mimo kakšna luč.

»Ali se ti zdi to tako huda žrtev, Henrik?«

Priateljsko jo je pogledal.

»Žrtev je, toda vredna si je, Lenka!«

Trdo ga je prijela za roko.

»Henrik, ne boš mi verjel, kako sem trpela, ker si mi ti pomagal do sreče, pa sem bila jaz prej tako grda s teboj.«

»Pusti to, Lenka! Brez tebe bi se bilo isto zgodilo. Konec bi bil enak. In to so zdaj stare zgodbe, ki so že za mano.«

Na postaji je čakal stari oskrbnik. Ko je zagledal Henrika, se mu je zgodilo nekaj, kar se mu še živ dan ni primerilo. Pipa mu je padla iz ust. Prvič v življenju je zavriskal.

»To je pa lepo. Pozdravljen bodi!«

To je bil ves njegov pozdravni nagovor. In Henriku je kar zaigralo srce, ko je dobremu orjaku stisnil roko.

Potem so se odpeljali domov. Hudo razburjenje se je polotilo Henrika, in vendar mu je bilo prijetno pri srcu, da se je odločil za to pot. Vse njegove bolečine je prekril nekakšen občutek veselja, ki ga čuti tudi največji siromak, kadar gre domov.

Zdaj so bili že iz gozda. V dolini so se zasvetile luči.

Dom!

Z zaprtimi očmi se je peljal Henrik mimo Bercetove hiše in na svoje dvorišče. Tam je skočil naglo z voza in stopil v hišo.

»Henrik je prišel! Henrik!«

Janez je vzkliknil. Padel je prijatelju okoli vratu in je bil od veselja ves zmeden.

In še nekdo je tiho pristopil: Matija. Henrik mu je dal roko in mu hotel nekaj reči.

Toda ustnice so mu drgetale in ni mogel izdaviati besedice iz sebe. Dolgo sta se molče gledala.

Malo nato je sedel Henrik sredi izbe. Vse je bilo kakor zmerom: peč je bila topla, velika petroleika je gorela, zunaj pa je divjal jesenski vihar.

In okoli njega so stali dobri ljudje z začrečimi obrazi.

Tedaj se je Henriku le zazdelo, da je sedaj res doma.

Potem so sedeli vsi okoli velike mize in se pogovarjali. Iznemada ga je prijelo, da je rekel:

»Vesel sem, da sem pri vas.«

Kako so bili vsi srečni teh njegovih besedi!

»Pa ostani nekaj dni tu, Henrik.«

»Ne, Lenka! Po poroki se odpeljem. Saj veš, zakaj.«

»Niti polja in opekarne ne misliš pogledati?«

»Ne, Matija, — le v hlev in na skedenj poidem jutri zjutraj, če že hočeš!«

Še pozno v noč so sedeli v izbi.

Tam onstran ceste pa se je bolnik dvignil, ko se je pripeljal mimo Henrikov voz.

»On je, Lota, on!«

Dekle ni odgovorilo.

»Stopi k oknu, Lota. Poglej ali je on!«

»Ne, oče! Ne pojdem k oknu!«

Bolnik je zastokal in omahnil nazaj v bližino.

»Moram, moram z njim govoriti, — ne strpim več, ooooh.« —

Bolečine so ga napadle. Dekle se je sklonilo. Svetilka je ožarjala njen obraz. Tako bled je bil, tako prozoren, kakor bi bila tudi ta strežnica hudo bolna. (Dalje)

Utrdbe od starih do zdajšnjih časov

Kadar se je v starih časih govorilo o utrdbah, so ljudje najprej mislili na visoke in debele zidove, na gradove, postavljene na skalnatih grebenih in podobno. Pozneje so gradovi in zidovi izgubili že del pomena, vendar so trdnjave z močnim zidovjem še zmerom mnogo pomenile. Od svetovne vojne dalje pa imamo ob besedi utrdba v mislih vse kaj drugega: moderne utrdbne iz betona globoko v tleh in odlično zakrite pred vidljivostjo z zemlje in iz zraka, pred njimi in ob njih pa razpostavljene vse mogoče vrste ovir. Med temi ovirami so betonski zobje in v zemljo zabite traverze kot ovire proti tankom. Važne so tudi žične ovire od španskih jezdecev pa do preprostih žičnih zank, skritih v travi in med grmovjem, kjer zahrbtno preže na napadalca. Žične ovire, ki jih je mogoče postaviti hitro, so v pretekli svetovni vojni zapirale vsa bojišča v Franciji, Rusiji, Palestini, Rumuniji, Srbiji in v Alpah. Pred temi ovirami so krvavele stotisoči. Za žičnimi ovirami, ki so bile prva straža utrd, so stale vrste strelskih jarkov z betonskimi gnezdi za strojne puške in metalce min. z zaklonišči za pehoto in tako naprej.

Do današnjih dni se je ohranilo največje utrdbeno delo, ki je skozi tisočletja kljubovalo zobu časa: kitajski zid, o katerem se da z gotovostjo reči, da je najstarejša utrdba na svetu. O Kitajski vemo, da je že nekaj pred Kristusom uvedla splošno vojaško dolžnost in je v zvezi s tem smotno razdelila svojo državo. Postavila pa je tudi največje gradbeno delo vseh časov, 2500 km dolgi, 16 metrov visoki in povprečno 7 metrov debeli zid, ki naj bi Kitajce varoval pred vpadi divjih narodov s severa. V presledkih se nad zidom dvigajo za dve nadstropji visoki stolpi. Prav tako so v presledkih napravljena tudi vrata. Kitajski zid je v polni meri izpopolnjeval namen, zaradi katerega je bil zgrajen. Prihranil je Kitajski uničenje, ki ji je grozilo od azijskih pastirskih (nomadskih) plemen. Lahko se reče tudi, da se je zaradi kitajskega zidu ob preseljevanju narodov zgodilo marsikaj drugače, kakor pa bi se, če bi kitajskega zidu ne

bilo. Šele okrog leta 1700 po Kristusu je kitajski zid izgubil svoj pomen in začel počasi razpadati, ker ga niso več popravljali.

V Mezopotamiji so našli risbe asirskih utrd, ki so stare okrog 4000 let. Te utrdbne zelo spominjajo na srednjeveške obrambne naprave v Evropi. Če jih gledamo od sovražnikove strani, sestajajo iz treh nasipov, ki se dvigajo drug nad drugim in segajo prav do notranjosti utrjenega naselja. Zunanji nasip, ki je najnižji, sestoji iz zemskih okopov, sredni in zadni pa sta zgrajena iz opeke na strmih skalnatih grebenih. Okopi so ojačeni s stolpi.

Nekaj posebnega so bile obrambne naprave Rimljanov za časa rimskega vojskovodje in državnika Julija Cezarja. Bil je to tabor rimskih legij. Tabor rimskih legij je obdajal najprej tri metre globok in polčetrni meter širok jarek, na katerega notranji strani je bil prav toliko širok in visok nasip iz prsti. Ako je grozila nevarnost in ako so se legije utaborile za dalje časa, so za nasipom zgradili še posebno ograjo v višini človeka. V tabor so držali štiri vhodi, ki so se zapirali z močnimi, okovanimi lesenimi vrati, pred katerimi so bile navadno še posebne utrdbne. Ako so legije v taboru prezimovale, so zgradili še podzemsko zaklonišča, postavili stolne in utrdili obrambne jarke s skalami. V galski vojni je šel Cezar še dalje: pred taborom je postavil posebne ovire, zgradil majhne, toda močne utrdbne, ki so sestavljale predstražno črto, zavaroval prehode rek in potokov s posebnimi obrambnimi napravami in prav tako zaščitil ceste, po katerih so dovažali legijam hrano in orožje. Bizantinski vojskovodje so pozneje posneli Cezarjev utrjeni tabor in ga še naprej izpopolnili.

Ko so v šestem stoletju po Kristusu prišli na Balkan Bolgari, so približno na sredini kraja, katerega so posedli, zgradili velikansko utrjeno taborišče kvadratne oblike na katerem sredini je stal mogočen skalnat grad, ki je bil na vsaki strani v dolžini nad 6 kilometrov zavarovan z nasipi in jarki. To že ni bilo več vojaško taborišče, temveč

zavetišče za ves rod z ženami in otroki vred.

V Sredni Evropi so za časa viteštva nastali številni utrjeni gradovi, po večini zgrajeni na skoro nedostopnih skalnatih gričih in hribih. V takšnih gradovih iz debelih zidov, zavarovanih z jarki in dvigalnimi mostiči, so bili ljudje skoro povsem varni pred sovražnikom, saj takrat še niso poznali topov. Ko so se razvila mesta, so začeli misliti tudi na njih obrambo. Okrog l. 1350 so obrambne naprave okoli mest dosegle svoj višek: zidovi okrog mest so bili tedaj visoki že do 10 metrov in široki do tri metre. V presledkih so se dvigali iznad njih do 20 metrov visoki obrambni stolpi. Pred zidom so bili izkopani jarki, v katere so mogli po potrebi spustiti vodo. Mnoga mesta so imela celo dvojen zid in dvojno vrsto obrambnih stolpov. Na zidovih in obrambnih nasipih so bili zgrajeni nadzidki, s katerih so mogli branilci polivati sovražnika, ki se je upal preblizu, z vrela vodo ali s smolo, ali pa so ga obmetavali s kamenjem. Zanimivo je, da je na Gornjem Avstrijskem mestece Freistadt, ki ima še iz srednjega veka ohranjen tak obramben zid.

Iznajdba smodnika je seveda čisto spremenila način vojskovanja. Težkim topovom tudi ti veliki zidovi niso mogli dolgo kljubovati, zlasti ne, če so jih topovi obstreljevali s težkimi kamenitimi krogli. Nekaj časa so poskušali s tem, da so zidove obdajali z obrambnimi nasipi iz prsti, a tudi to ni dosti pomagalo.

Češki husiti so imeli podoben način obrambnih utrd kakor germanski Cimbrini in Tevtoni. Za varstvo žen in otrok so gradili taborišča, ki so jih okoli in okoli zavarovali z vozovi, ki so bili zvezani med seboj. V skrajnem primeru so se utegnile za tem zidom iz vozov ženske braniti toliko časa, dokler ni prispela pomoč moških. Pred vrsto teh voz so seveda izkopal globoke jarke. Husiti so takšne obrambne črte iz voz uporabljali tudi na pohodih, da so jih varovale pred presenečenji. Ob vozovih je bila pripravljena konjenica, ki je lahko hitro posegla v boj, če je bilo treba.

Slično so delali tudi Rusi okrog leta 1690. Na čelu njih velikanske vojske je šla prva straža, v kateri je bilo več polkov. Glavne sile pa so se pomikale v koloni, ki je bila široka en kilometer in dolga šest kilometrov. Ob bokih te nebotične so šle dolge kolone

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

20

»V tem trenutku sem res v vaši oblasti. Toda premislite vendar, kako nič vam ne more koristiti tale majhna pustolovščina.

Caldwell je prikimal. »Tako. Še prej pa bi imel rad vašega.«

Merrivale je požrl kletvico, ki mu je hotela uteči izza zob, ter je oddal svoj browning.

»Oddajte še vse druge reči, ki jih imate s seboj,« je terjkal Caldwell.

»Kaj mislite s tem?«

»Storite, kar sem rekel!« je zagrozil Caldwell. »Izpraznite žep!«

Merrivale je obledel in kriknil, toda je takoj utihnil, ko je Caldwell spet dvignil orožje.

»Slecite suknjič in ga položite čez stol!«

Z nezaupnim pogledom ga je Merrivale ubogal in slekel suknjič. Caldwell je potegnil kos oblačila k sebi in ga preiskal z lévico. Njegovo prvo odkritje je bilo pismo z naslovom in žigosano znamko. Takoj nato je nalletel še na eno pismo, ki je bilo že odprto. Z zanimanjem si je Caldwell ogledoval naslov. Našel je še tretje pismo, ki je tudi bilo prispelo s pošto. Imelo je enak naslov.

»Torej Friderik Merrivale se pišete vi,« je rekel Caldwell.

Možak je zasikal neko špansko kletvico, a se je takoj obvladal in rekel mirneje: »Morda se še ne zavedate, da boste morali to svojo ugotovitev v teku nekaj minut ali celo sekund plačati z življenjem.«

»Recimo rajši minut, gospod Merrivale,« se je smehljaj Caldwell. »Kaj pa je tole?« Caldwell je privlekel na svetlo neko črno knjigo, o kateri je po natannejšem pregledu ugotovil, da je celotni pravilnik združenja črnih bratov.

V knjigi je našel tudi šifrirano brzojavko, zraven nje pa na drugem papirju že prevedeno besedilo.

Caldwellu se je skoro srce ustavilo, ko je to odkril. Brzojavka ni bila nič drugega kakor obvestilo, ki ga je neki Howard poslal iz San Franciscia in ki pravi, da se je nenadno živahno delovanje tajne službe izkazalo za prav nič nevarno. Tajna služba da ni ničesar dognala, zaradi česar, da Merrivale spet lahko mirno spi. Tajni službi da se tudi ni posrečilo dobiti dovolj dokazov proti obema aretirancema.

Caldwell je držal v roki, kar je iskal že dolga leta, kar si je bil nadel za življenjsko nalogo, to je ime kolovodje Družbe črnih bratov in nesporen dokaz njegove krivde.

Videl je, kako so ga Merrivaleove oči zasledovale mrzlo in grozeče. Njegova roka je trdneje prijela za revolver, ko se je ozrl okoli sebe. Garrish se je obupno boril z vezilom, s katerim ga je bil Caldwell oropal svobode. Caldwell se je smehljaj. Ugibal je, kako bi vsaj enega izmed teh papirjev spravil iz te hiše. Vsaj eden izmed teh papirjev bo pred sodniki zadosten dokaz za Merrivaleovo kriv-

do

Pogledal je proti oknu, nato pa proti cigaretni dozi, ki je odprta še zmerom ležala na mizi. Ali naj brzojavko in prevod orilepi v dozo ter dozo vrže skozi okno? Tam jo bo našla policija...

Njegove oči so se srečale z Merrivaleovimi. Takoj je Caldwell začutil, da je Merrivale spoznal njegove naklepe.

»Dragi prijatelj,« je rekel Merrivale ledeno mrzlo. »ko boste to hišo zapustili, jo boste brez teh papirjev. Razen tega boste iz te hiše prišli v takem stanju, v kakršnem vas zemске reči ne bodo več zanimale.«

Caldwell ni takoj odgovoril. Gledal je oklevaje zdaj Merrivalea zdaj Garrisha. Kako dolgo bodo še kljubovala vezila iz razcepljenih rjuh silnim naporom orjaka? Bil je prav na tem, da si prizna, da to ne more več dolgo trajati, ko je nekdo nenadno močno udaril na vrata.

V naglici je Caldwell ugotovil sam pri sebi, da ne bo mogel prisiliti Merrivalea, da bi neznanecu pri vratih odgovoril tako, kakor bi od njega zahteval. Hitro je pritisnil revolver na Merrivaleova prsa.

»Niti glasu!«

Nastal je molk. Spet je sledil udarec s pestjo na vrata.

»Friderik, kaj se je zgodilo?«

Ko ni bilo odgovora, je neznanec zaklical glasneje: »Friderik!«

Kljub grozečemu revolverju je Merrivale veselo olajšan mežikal Caldwellu.

»Zdaj ste izgubljeni, dragi prijatelj! Ali veste, kdo je zunaj?«

Caldwell je zaslutil, da je to eden izmed tovarišev, ki se je vrnil s poti.

močnih voz, ob njihovi notrani strani pa konjenica in topništvo. V primeru napada z boka je začelo najprej streljati topništvo, konjenica pa se je pod varstvom voz lahko hitro razvila za borbo in udarila v protinapad, ko je bil čas za to.

Utrdbe v današnjem modernem smislu pa sta prva zgradila francoski maršal Vauban in holandski inženjer Cochoorn med leti 1660. in 1700. Vauban je znal vse svoje utrdbe izvrstno prilagoditi zemljišču. Kot najslavnejši vojni graditelj in glavni nadzornik vseh francoskih trdnjav in utrdb je zgradil 33 novih trdnjav, izboljšal nad 300 starih utrdb in vodil 53 obleganj. Leta 1703 je pre-

jel maršalsko palico, toda prav kmalu zatem je pri Ludviku XIV. padel v nemilost.

Svetovna vojna je z novim orožjem in novim načinom vojskovanja ustvarila nove pogoje za utrdbeno dela. Ojačeno orožje, zlasti strojne puške, težki topovi, tanki, letala in povečana moč izstrelkov terjajo, da se utrdbe grade po čisto novih vidikih. Po svetovni vojni so vojaški strokovnjaki začeli graditi na mejah orjaške utrjene črte, katerih glavni deli leže globoko v varstvu zemlje. Nastale so Maginotova in Siegfriedova utrjena črta, Mannerheimov obrambni pas, Karolova črta v Rumuniji, Alberto-va v Belgiji in druge.

Mož, ki je skoro sto let služil vojake

V nemškem ministrstvu za vojsko je spravljen star list, ki priča, da je živel mož, ki je skoro 100 let služil vojake. Ta po službenih letih najstarejši vojak na svetu je bil Matija Schröder, rojen 1. 1707. v Kölnu ob Renu. Že ko mu je bilo 16 let, je oblekel vojaško suknjo v avstrijski vojski. Pod habsburško zastavo se je udeležil vojne v Srbiji, Italiji, ob gornjem Renu, na Češkem in v Šleziji. Udeležil se je pa tudi manj srečnih vojn, ki jih je takrat Avstrija vodila proti Frideriku Velikemu. Schröder je služil kot najeti vojak.

Leta 1760 je prišel v prusko ujetništvo. Bilo mu je tedaj že 53 let. Pa ga ujetništvo ni prav nič potrla. Takoj je predsedal v prusko vojsko in se boril proti Avstrijcem enako hrabro kakor prej na avstrijski strani proti Prusom. Tudi po sklenitvi miru je ostal v pruski vojski, v kateri so služili takrat najeti vojaki iz vseh dežel. Po kraljevi smrti je bil stari vojak dodeljen 54. pehotnemu polku, kjer je služil do 1. 1793., ko je bil premeščen k orožniškemu polku. Schröder je umrl 22. marca 1. 1817., star 110 let. Do zadnjega trenutka svojega življenja je bil duševno in telesno izredno čil.

Mana je srečna

Ko je Ciflova Mana pomolzla krave in stopila z žehtarjem čez hlevski prag, se ji je trikrat zaporedoma kolcnilo.

»Spet me imate na rešetu.« je pomislila nejevoljna in hitela čez dvorišče proti hiši. »Naj me opravljata, mrhi, saj drugega dela nimata. Moj bo pa le, Brtoncelj, pa če se vsi na glavo postavijo.

Nastal je bil že mrak. Jasna, mrzla noč je prižigala prve zvezde na nebu.

Tik pred pragom je pretekel Mani pot velik, črn maček. Toliko, da se Mana ni spo-

taknila obenj in bi bila kmalu zlila mleko iz žehtarja.

»Glej ga, spaka mačjega, pa prav pod noge se mi zakadi! Čigav pa si? Naš nisi.«

Dvoje žarečih oči je strmelo vanjo. Mani je kar zagomazelo po životu. Na sveti večer videti mačka, pa še črnega po vrhu, to gotovo ne pomeni nič dobrega.

Še zapodila ni mačka Mana, temveč je urno stopila v kuhinjo, postavila mleko na ognjišče in odhitela v sobo.

»Viljem Garson je to.« je nenadno nadaljeval Merrivale tiho. »Vrnil se je.«

Spet je nestrpnost zaropotalo po vratih.

»Friderik, kaj delaš v sobi?«

Merrivale se je smehljaj Caldwellu. »Ko še enkrat potrka,« je rekel nežno, »mu bom odgovoril.«

Nekaj sekund je bilo vse tiho. Očitno je zdaj Garson prisluškoval pri vratih.

»Ali veste, kaj se bo zgodilo, če odgovorim Garsonu?«

»Vem,« je rekel Caldwell mirnodušno. »Vaši ljudje bodo vrata vlomili.«

Vrata so se začela tresti od Garsonovega divjega razbijanja po njih.

»Friderik,« je rjul zunaj Garson, »ali si v sobi ali ne?«

Merrivale je tiho sedel pred Caldwellovim revolverjem. Pred vrati se je pojavilo več glasov. Kakor bi mu velel nenaden nagon, se je Caldwell zdajci okrenil proti Garrishu. Prepozno, kajti orjaškemu služabniku se je bilo že posrečilo odstraniti blazino, ki jo je imel prevezano čez usta.

»Garson, na pomoč!« Njegov glas je divje zadonel po sobi. »Vlomite vrata, vlomite vrata...«

V trenutku je bil Caldwell pri Garrishu, toda Garrishve besede so že dosegle svoj namen. Vrata so zaječala pod ramami zunaj stoječih. Pa niso dolgo ječala. Kmalu so bila odprta in Viljem Garson je vdrl v sobo s tremi oboroženimi možmi.

Caldwell ni vzdignil revolverja. Pri takih okoliščinah bi bilo tako početje pravcat samomor. Negiben je stal sredi sobe in mirno gledal Garsona.

Možje so obstali. Garsonov pogled je preletel sobo: Garrish je zvezan še zmerom ležal pod mizo Merrivale je bil brez suknjiča v spalnici, a sredi sobe je stal neznanec z železnim, negibnim obrazom. Garson je bil čisto zmeden.

Merrivaleov kričavi glas ga je zbudil.

»Orožje ima! Pazite! Vzel je brzojavko, ki jo je včeraj poslal Howard!«

Štirje revolverji so se usmerili proti Caldwellu, ki ni niti trenil z očmi.

»No,« je menil Garson, »na čedno družbo smo naleteli. Nekoliko presenetljiva je za nas in menda tudi za Friderika... Še o pravem času smo prišli... Odložite orožje, dečko!«

S posmehljivim poklonom je Caldwell ubogal Garsona in spustil revolver na tla. Od stopnic sem je zaslišal skozi vrata nagle korake, nato pa precej mlad glas.

»No, no, kaj pa se je zgodilo? Kaj...«

Garson se je široko zarežal in se obrnil.

»Le pridi bliže, Allan, in si oglej tole družino. Imenitna družba. Kakor kaže, je naš ljubi Friderik v najini odsotnosti stopil kar sam v stike s spoštovanim gospodom Moravcem. Zdi se mi pa da je hotel imeti dobiček vsega barantanja le Moravec!«

Allan Walker je oklevaje in z nekim nedoločnim strahom stopal bliže. Za hrbti mož mu je bil pregled sobe še zastrt, a ko so se mu možje umaknili, je obstal kakor od strele zadet. Njegov obraz je mrliško obledel. Zagledal je bil moža, proti kateremu so merili revolverji vseh mož. Garson, ki je stal poleg njega, je ujel Walkerjev obupen in prestrašen pogled.

»Za božje ime...«

Ob peči sta sedela stara dva tiho, kakor da bi ju ne bilo. Pri jaselcah v kotu je gorela lučka.

»No, gremo?« se je obrnila Mana k peči. »Marija zvonil.«

»Si že vrgla kadilo na žerjavico?« je vstala Ciflovka od peči.

»Sem. Zegnane vode pa je komaj za dve žlici pri hiši. Se je posušila?«

Mana je hodila naprej z loncem žerjavice, iz Katerega je dišalo kadilo; za njo mati z blagoslovljeno vodo in z bršljanovo vejico v roki; oče pa je šel zadnji. Mana je molila, stara dva sta ji odgovarjala. Pokadili in poškopili so okrog in okrog hiše, po vseh shrambah, tudi hleva in svinjaka niso pozabili, potem so se vrnili v hišo. Mana je vzela zveplenko, jo podržala v žerjavici in prižgala v sobi luč.

»Hvaljen Jezus Kristus.«

»Na vekov veke,« sta odgovorila stara dva in sedla nazaj k peči. Bili so samo trije pri hiši: oče, mati in hči Mana. Nekaj otrok je pomrlo, drugi so šli po svetu. Oče je izročil kajžo in kmetijo Mani, ko že ni bila več mlada. Sedemintrideset let ji je bilo. Rada bi se bila omožila, a ženina ni bilo od nikoder in tudi ji ni bil vsak všeč. Izmed vseh še najbolj tisti Brtoncelj, ki je delal pri knapih tam nekje v Kočevskih revirjih. Vrnil se je domov v bajto, ki mu jo je bila zapustila mati. Pravili so, da ni brez denarja. Pa je imel Brtoncelj druge križe in težave. V prvi vrsti svoji dve sestri, Tono in Meto, ki sta čepeli na bajti, kakor bi bili prirasli nanjo. Omožila se ni nobena, bili sta že priletni samici in zelo pobožni. Če je nanesla prilika, sta pobirali po fari za misijone, ena za Kitajčke, druga za zamorčke. Brat bi jih moral izplačiti, tako je stalo v testamentu. Toda Brtoncelj ni bil nič kaj voljan, ženiti se na staro, razpadajočo bajto. Skoro s petimi križi na hrbtu je začel škiliti za Ciflovo Mano, da bi se tja priženil. To pa sestrama Toni in Meti, ni bilo nič kaj všeč, češ da bo brat ves denar vtaknil v Ciflovo domačijo, njima bo pa ostal sam bajta. In tako so se začele razprtije med bratom in sestrama. Ti dve sta Mano vrnili proti bratu iz same gole zavisti. Mana je to izvedela in jima od takrat ni privoščila drugega naziva kakor mrhi.

Mana je prinesla večerjo na mizo. Maslene štruklje polite z medom. Na sveti večer mora biti kaj boljšega.

Nekaj sekund je bilo vse tiho.

»Za božje ime!« je nadaljeval naposled Walkerjev glas. »Ta mož tu... sploh ni Moravec. To je Steele od tajne službe...«

★

Merrivale se je prvi spet zbudil iz presečenja in začel govoriti:

»Vi... vi...« je jecljal razburjen. »Kdo ste?«

»Walker je pravkar povedal.«

»Toda... kako... za vraga! Kako je mogel priti sem?« Garson je še zmerom strmél vanj kakor v božje čudo. Merrivale se je spet obrnil k ujetniku. »Vi... vi ste Steele? To je vendar nemogoče... Steeleja sem videl! To je nemogoče!« Vse se je vrtelo okoli njega. »Ne razumem ničesar več. Moravec... Moravec je pobegnil...!«

»Tako je!« je potrdil ujetnik. »Moravec je tudi nameraval priti k vam. Pa ni prišel...«

Medtem ko je Merrivale zmeden lovil besede, je stopil Garson tesno k Stelleu.

»Res je!« je godrnjal. »Našminkan je možak. zato ga nisem takoj spoznal, čeprav sva že skupaj sedela za igralno mizo.« Garson se je okrenil k Merrivaleu. »To je Steele! Zanesljivo je Steele!«

Merrivale ni mogel odgovoriti. Mož, ki so ga poznali kot Moravca, odnosno Caldwell, tudi ni rekel niti besede. Garsonove poteze so postale ostrejšje. Njegov glas je bil hripav, ko je jezno rekel:

»Za vraga, možak ima našo knjigo s pravilnikom.«

Naglo je strgal črno knjižico Steeleu iz rok in jo vtaknil v žep.

»No, Steele,« ga je nahrulil, »zdaj govoril kaj iščeš pri nas?«

»Kaj pravite, mati, če tole kaj pomeni: črn maček mi je pretekel pot, ko sem šla iz hleva.« je pretrgala molk Mana.

Mati je obližnila žlico.

»Ježeš, pa nocoj, na sveti večer. Nič dobrega ne bo, to vama povem.«
»Babja vera,« je zagodrnjal stari.

Mati in hči sta se spogledali; vsi trije so obmolknili. Samo ropotanje žlic po lončeni skledi je bilo slišati.

Ko je Mana pomila posodo, se je prazne preoblekla. Novo bluzo in nov predpasnik.

Stara dva sta spet posedla okrog peči. Mana je sedla za mizo, vzela neko knjigo iz miznice in se zamaknila v branje.

»Ali Brtonceljna ne bo?« je poizvedovala mati. Mana pa na kratko:

»Ne vem.«

Stari Cifel je pravil:

»Včasih ni bilo tako dolgčas na sveti večer. Prišli so sosedje v vas, pa smo kaj zapeli, rihtarja smo bili, svinec vlivali, oh, vse sorte reči smo uganjali. Zdaj pa taka puščoba.«

Zena ga je pogledala od strani.

Beži no, beži, dedec! Tiste neumnosti so pa za sveti večer, kakopa! Rajši bi si kaj pripovedovali, kakšne storijske o duhovih, o zapopranih kraljičinah ali pa tisto o graščaku Kolofoktarju. Oh, koliko...

V veži je nekaj zaropotalo.

»Ježeš Marija,« je planila Mana. »Kaj neki strašite z duhovi, mati!«

Tudi Ciflovka je prebledela, preplašeno zroč proti durim. Stari Cifel pa se je zasmeljal:

»Hehehe! Ali ste nori, babnici? Maček je skočil skozi okno in nekaj prevrgel. Saj pravim rihtarja bi bilo treba nocoj, rihtarja, pa ne strahov, hehehe.«

Mani se je v tistem trenutku spet hotelo kolcniti, pa je požrla slino, na stečaj zazehal in se na široko pretegnila.

»Če Brtonceljna ne bo, grem kar spat. Ne bom hodila k polnočnici.«

Stara dva sta molče gledala hčer, kar z nekakim ponosom. Pri jaselcah je dogorela svečka in je ostanek zdrknil na klop pri mizi.

Mana se je zdrznila. Plašno je pogledala mater:

»Kaj pa spet to?«

Mati pa:

»To bi prav za prav morali vedeti.«

»Res,« je rekel Garson, res je to lahko uganiti. Tvoja nesreča, dragi dečko, da vemo le predobro, po kaj si prišel k nam.«

»Bojim se, da ni nesreča na vaši strani,« je mirno menil Steele.

»Zakaj pa?«

»Vi ste namreč izgubljeni, Garson. Prav tako vsi drugi,« je hladnokrvno odgovoril Steele. »Kmalu bo konec črnih bratov enkrat za vselej. Čez pol ure boste vsi, ki ste zdajle v tej hiši, sedeli v zaporu.«

Garsonov odgovor je utonil v krohotu vse družine.

»Kdaj je prišel možak semkaj?« je vprašal Garson Merrivalea.

»Snoči!«

»Kako?«

»Z limuzino, kakor običajno. Prav previdno smo ga vozili semkaj.«

Vodja črnih bratov je bil zelo blede.

»Tako!« je Steelea nahrulil Garson. »Hotel si zaigrati malo komedije z nami, kaj ne, Steele? Ha, ha... Priti mora že kdo drug, da se bo lahko malo ponorčeval iz nas. Kaj morda ne veš, kje si. Ali veš, kdo smo mi?«

Merrivale si je popravil ovratnik. »On... on ve vse! Videl je pisma z mojim naslovom!« Garson je vprašaje pogledal Steeleu v to?«

»Kakšno minuto preden si prispel. Imel je revolver, pa...«

»Ali dotlej ni vedel še ničesar o nas?«

»Prav gotovo ne!«

»Potem je vse v redu. Mislim, dragi Steele, da bodo imeli tvoji prijatelji prekleto mnogo dela, preden bodo našli tvoje truplo.«

Steele ni rekel besede.

»Mana, ne vem, če bo zakon z Brtoncelnom srečen. Pravijo, če na božični večer pade svečka od jaselc pred dekle, ki se misli poročiti, da v tistem zakonu prvega otroka, ki pride na svet, zvije božjast in da...«

»Prismoda!« je zaključil stari in krepko pljunil po tleh.

»Amen!« se je zjezila Ciflovka in se obrnila na klopi vstran.

Vežna vrata so zaškripala.

»Brtoncelj gre,« se je ozrla Mana proti durim. Pa ni bil Brtoncelj. Skozi vrata je pogledal Blaž, nekoliko bedasti vaški fant. Menda je bil zaljubljen v Mano.

»Dober večer! Mana, bomo dominali?«

»Bomo, kar prisedi, Blaž.«

Kmalu sta bila vsa zamaknjena v igro. Še stari Cifel je primaknil stol k mizi. Mominali so vsi trije. Ciflovka pa je pri peči kuhala jezo. Pa ne dolgo. Soseđa Smodinka je stopila v izbo. Enega otroka je držala v naročju, drugega pa je vodila za roko. Ciflovka se je razveselila družine, povabila sosedo k peči in že sta bili v živahnih pomenkih.

»Dedec se je napil,« je besedičila Smodinka; »pomislite, sveti večer, pa se ti nažre žganja. Prišel je rogoviliti in razbijati, pa sem se mu rajši umaknila, če ne, bi jih še jaz dobila in otroke bi mi pretepel. Križ božji, kakšna pokora!«

Zdaj je bilo dovolj živahno v izbi. Pri mizi so dominali, pri peči je tekel pogovor, kakor bi bila jezika žensk namazana. Nihče ni slišal trkanje na okno. Šele, ko je z vso silo potrkalo tretjič, so vsi prisluhnili.

»Mana, odpri!«

»Ježeš, Brtoncelj! Saj ni zaklenjeno, Luka, kar zapah odrini.«

Luka Brtoncelj je prištorkljajal v izbo s knapovskimi škornji. Že med durmi je vpil:

»Dober večer! Nocoj sem pa obe zadavil!«

Vse je obmolknilo. Mana je kriknila, oče je debelo pogledal v Brtonceljna, mati je v grozi sklenila roke, sosedja Smodinka se je z otrokoma zmuznila skozi vrata, Blaž pa se je skrčil pod mizo.

Prva je izpregovorila Mana:

»Kaj si naredil, Luka?«

Nato Cifel:

»Ven iz naše hiše!«

In Ciflovka:

»Saj sem vedela! Črn maček zmazrom pomeni nesrečo.«

In spet Mana:

»Ali sta mrtvi?«

»Kar si iskal, si našel,« je še pripomnil Garson. »Friderik, kakšne papirje, praviš, je vzal?«

»Zadno Howardovo brzojavko.«

»Kje jo ima?«

»Menda v žepu.«

»Tako? Ali je ni morda skrival kje v sobi?«

»Ni utegnil. Držal jo je še v roki, ko ste vstopili.«

Garson je vprašaje pogledal Steeleu v obraz.

»Vrni papirje!«

Steele je skomignil z ramami. »Papirje?« je ponovil začudeno, »prav nikakih papirjev nimam!«

»Lažete!« ga je nadrl Merrivale. »Saj sem videl, kako ste brali papirje. Imeli ste v rokah brzojavko in prevod.«

Steele je zmajal z glavo. »Ponavljam, da nimam takih papirjev.«

Grogan, pridi sem!« Garson je spomignil enemu izmed mož. »Pomagaj mi pri preiskavi!«

Oba moža sta natančno preiskala Malcolm Steelea. Garson je jezno renčal, ko ni našel ničesar. Začela sta ga še enkrat, še skrbneje preiskovati. Zdajci je odkril Garson žepno svetilko in jo pomolil očitajoče Merrivaleu pod nos.

»Ti si dopustil, da si je to pridržal?« se je hudoval Garson nad Merrivaleom.

»Saj... saj sem vzela baterije iz nje.«

»Tako!« Jezno pogledavši Merrivalea je Garson iskal dalje.

Čudno je bilo to, da tudi pri drugi telesni preiskavi niso našli ploščatega kovinskega predmeta, podobnega stekleničici.

Brtoncelj se je široko zakrohotal.

»Seveda sta mrtvi. Stlačil sem ju v vrečo. Tam v veži ju imam.«

Mana in mati sta zakričali, oče se je stisnil v kot in Blaž je kugal izpod mize.

Brtoncelj je švignil v vežo in zdajci spet stal sredi izbe, držeč v roki vrečo, iz katere sta molela dva vratova zaklanih kokoši.

Mana je bil spet prva, ki se je zavedla.

»Kaj ga pa lomiš, Brtoncelj? Smo mislili, da si...«

»...zadavil Tono in Meto, kajne?« je dokončal Brtoncelj in planil v krohot. Zdaj smeja in dobre volje ni bilo ne konca ne kraja.

»Moji dve sestri sta živi in zdravi,« je smejaje se pripovedoval Brtoncelj, »in želita vsem vesele praznike. Za advent sta se namreč izpreobrnila. Vidiš, Mana te dve kokoši sem prinesel, da bo na Stefanov dan kaj za pod zobe, ko bomo praznovali zaroko.«

»Mati, zdaj pa prav nič več ne verjamem vašim vražam,« je dejala Mana in odbrzela v kuhinjo pripravljat čaj. Ko se ji je med potjo kolcnilo, se ni spomnila na »oni dve mrhi«, temveč na svojega ženina.

»Brtoncelj misli name.«

Še noben sveti večer ni bil za Mano tako srečen kakor ta. Saj ji je prinesel ženina, dvoje zaklanih kokoši in sporazum z ženino-vo žlahto.

Vinko Bitenc

Zanimivosti

× Nizozemska (holandska) kraljevska rodbina v Londonu. V nedeljo je odpotovala nizozemska prestolonaslednica Julijana s svojima hčerkama Beatrico in Ireno v London. Spremil jo je princ soprog Bernhard, ki pa s evrne v kratkem nazaj v nizozemsko prestolnico. Njihov odhod iz Nizozemske po zahtevanju z uradnega mesta ne pomeni da bi bil položaj Nizozemske usoden, vendar hočejo za vsak primer zavarovati kraljevsko rodbino. Za prestolonaslednico Julijano je odpotovala v London tudi kraljica Viljemina. Odločila se je za to na prigovarjanje angleškega kralja.

× Preveč sočutja so pokazali nasproti ujetnikom. V Halberstadtu v Nemčiji so tri osebe obsodili na ječo od enega do štirih mese-

Ko Garson ni našel brzojavke pri njem, je jezno zaklel in stopil nazaj.

»Strgal mu bom cunje s telesa!« se je ponudil orjak Garrish.

»Ne, ni potrebno. Gotovo je oba papirja skrival kje v sobi.« Garsonov glas je pričal, da je bil o tem prepričan. »Iščite malo po sobi. Boste videli, da boste v nekaj sekundah našli papirje.«

»Daj si dopovedati, Viljem,« je menil Merrivale, »da ni utegnil skriti papirje kje drugje kakor v svoji obleki.«

»Ne čenčaj — takoj jih bomo našli!«

Minute so minile, ko so brskali po kotih in sobni opremi. Trikrat so dali vse narobe, a našli niso ničesar. Naposled je zaklenil Garson vrata in stopil z vzdignjenim revolverjem k Steeleu.

»Ali ima zate kak pomen, da nam nočeš povedati, kje so papirji?« je rekel in v njegovem glasu se je čutil prvi začetek negotovosti.

»Ponavljam še enkrat, da...«

»Drži gobec! To si nam že dostikrat rekel. Rad bi samo vedel, Steele, kaj hočeš s tem doseči. Zadeva bo kljub vsemu imela samo en konec... Friderik, ali ni morda vrgel papirjev skozi okno?«

»Hotel je to storiti, a ni storil. Vem zanesljivo.«

Globok molk je zavladal med tremi možmi, medtem ko so ostali dalje iskali.

Grozeče se je postavil Garson pred Merrivalea.

»Ali ste dečka stražili od trenutka, ko je bil prispel sem?«

»Niti minute ni bil sam.«

(Dalje)

RADIO LJUBLJANA

od 19 do 26. maja.

Nedelja, 19. maja: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Radijski orkester. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Radijski orkester. — 10: Verski govor (dr. Vilko Fajdiga). — 10.15: Prenos bogoslužja iz zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. — 11: Prenos otvoritve protituberkuloznega tedna. — 11.45: Godbe na pihala (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Ruski sekstet. — 14: Odlomki iz opere Boris Godunov (plošče). — 17: Kmetijska ura: Plevel v žitu zmanjšuje pridelek (inž. Rado Lah). — 17.30: Prenos cerkvenega koncerta iz Kamnika (franciškanska cerkev). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Djalški kot romanopisec (Branko Mašič). — 19.40: Objave. — 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve. — 20.30: Samospeli (Mirko Premelj s spremljevanjem harmonike — Avgust Stancko). — 21.15: Veselo rajanje (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Ponedeljek, 20. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Vesele popevke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Tuberkuloza in živčevje (dr. France Debevec). — 18.20: Roussel: Pajkova pojedina (plošče). — 18.40: Postanek in razvoj naše arheološke vede. (dr. Rajko Ložar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Predavanje inspekcije narodne obrambe. — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fran Govekar). — 20: Večer Društva ljubljanskih konservatoristov. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli akordi (radijski orkester).

Torek, 21. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček ve-

selih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Pokrajinska oddaja iz Dobrepolj (izvajali bodo učenci in učenke ljudske šole, vodil bo Anton Ljubič). — 12: Mojstri harmonike (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Koncert na violončelu (prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. Pavel Šivic). — 18.40: Dušeslovne prvine narodnega gospodarstva (univ. prof. dr. France Veber). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Monahinja Jefimije in njena zahvala knezu Lazaru (Djuro Gavela). 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah). — 20: Mandolino igrajo (plošče). — 20.20: Janez Jalen: Bratje, drama (člani radijske igralske družine). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Sreda, 22. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Zborovske pesmi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kmečki trio. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Jurij Šubic, slovenski slikar. Igra. Napisal Arnošt Adamič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 18.40: Norveška (dr. Božo Škerlj). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Hrvatski sabor l. 1861. (dr. Nikola Lalić). — 19.40: Objave. — 19.50: V okviru protituberkuloznega tedna (primarij dr. Tomž Furlan). — 20: Pevski zbor »Cankar«. — 20.45: Valčkovi prvaki (plošče). — 21.15: Tamburaški orkester (Karmel). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Operetni venčki (plošče).

Četrtek, 23. maja: 8: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 9: Verski govor (dr. Guido Rant). — 9.15: Prenos prvega blagoslova procesije stolne cerkve sv. Nikolaja 9.30: Poročila, napovedi. — 9.45: Dvorak: Koncert za violončelo in orkester (plošče). — 10.30: Instrumentalni dueti: Klavir in harmonij. — 11.15: Prazniški koncert radijskega orkestra. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Godalni kvartet (Ornikova, Burger, Ivančič, Šedlbauer). — 17: Skibino za bližnje (dr. Robert Neubauer). — 17.30: Radijski orkester. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20:

Nacionalna ura: Peč, Kolašin in Morača (Savo Medenica). — 19.40: Objave. — 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve. — 20.30: Paganinijeve skladbe za kitaro (Stanko Prek), vmes plošče. — 21.30: Plošče. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 24. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Pokrajinska oddaja iz Dolž (izvajali bodo učenci in učenke ljudske šole, vodil bo šolski upravitelj Bogumil Liliija). — 12: Iz naših krajev (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14.10: Tedenski pregled Tujskoprometne zveze. — 18: Ženska ura: Poraba mleka v domačem gospodinjstvu (Marija Ferjanova). — 18.20: Messenger: Dva goloba, suita (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stancko Leben). — 19: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Predavanje Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.40: Objave. — 19.50: Nekaj podrobnosti o francosko-jugoslovenski izseljenski pogodbi (Jožko Rozman). — 20: Koncert opernih napevov in dvospavov (sodelovali bodo Svetozar Banovec, Vekoslav Janko in radijski orkester; dirigent Šijanec). — 21.30: 30 minut zabave (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Pesmi Sare Leandrove (pela bo Stritarjeva Bogdana, spremilja na kitari pa Stanko Prek).

Sobota, 25. maja: 7: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Plošče kar naprej. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče kar naprej. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Desetnica (članice gledališča v Ljubljani). — 17.30: Med igrači in bajkami (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Lepota pomladnih gora (Gregorin Janez). — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Smo skuhalo dovtipov zmes, natresli pesmi, godbe vmes.« — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za vesel konec tedna (plošče).

cev, ker so pokazali preveč prijaznosti do vojnih ujetnikov. Neki 49letni mož je vrgel poljskemu vojnemu ujetniku, ki je natovarjal neki voz, škatlico cigaret in je za to dobil mesec dni ječe. Neki 50letni mož, ki je drugemu poljskemu ujetniku pod lasnim imenom omogočil dopisovanje s svojci, je dobil štiri mesece. Neki 39letni mož, ki je tretjemu ujetniku daroval kos potice in površnik, je moral takisto za štiri mesece v ječo.

× **O konjskih imenih v Nemčiji.** Vodja nemškega sporta je nedavno izdal naredbo, s katero se prepoveduje dajati konjem imena Adolf, Herman in Ribbentrop. Kdor je doslej imenoval svoje konje s takimi imeni, mora zdaj konjske nazive izpremeniti, pa naj gre tudi za živali plemenite pasme in slavnih rodovnikov.

× **Drugo največje mesto na svetu je Tokio, prestolnica Japonske.** Pravkar so prešteli prebivalstvo tega mesta in so našli sedem milijonov duš. Tako je postala japonska prestolnica drugo največje mesto sveta. Samo New York je še za nekaj večji. Med sedmimi milijoni ljudi v Tokiju je 3.600.000 moških in 3.400.000 žensk. Tujcev je v Tokiju nekaj nad 5000. Samostojno gospodinjstvo ima v Tokiju 1.500.000 družin s povprečnim številom štirih oseb.

× **Čprav ji je bil pobegnil, mu je v oporoki zapustila 10 milijonov dolarjev.** V svetovnih listih se je nedavno spet pojavilo ime bivšega italijanskega rokoborca Fiermonta, čigar poročna zgodba je polnila pred petimi leti stolpce svetovnih listov. Enzo Fiermonte se je rodil pred 31 leti v Italiji kot sin kmečkih staršev. Kot rokoborec je prišel pred petimi leti v Ameriko, kjer je nastopal z velikim uspehom. Svoel pa ni samo kot rokoborec, temveč tudi kot izredno lep mož. V Kaliforniji se je udeležil lepote tekme in razglašen je bil za najlepšega moža na svetu. Na tekmi se je zaljubila vanj ameriška milijonarka Dickova, katere prvi mož je bil

znani denarnik Astor, ki se je ponesrečil s parnikom »Titanic«. Njegova vdova se je drugič poročila z Willom Dickom, od katerega se je pa kmalu ločila. Ko se je zaljubila v lepega italijanskega rokoborca, je štela že nad 40 let. Kmalu se je poročila z njim. Ženinu je bilo tedaj šele 26 let. Zakon pa ni bil srečen, kajti priletna žena je bila zelo ljubosumna na svojega mladega in lepega moža. Naposled je Fiermonte zapustil svojo ženo in odpotoval nazaj v Italijo. Nedavno pa je njegova ločena žena umrla. Kako velika je bila njena ljubezen do njega, oča dejstvo, da mu je določila v oporoki 10 milijonov dolarjev, čeprav jo je bil zapustil.

× **Kuga v Egiptu.** Iz Aten poročajo: Ker razsaja v Egiptu kuga, so grška oblastva izdala ukaz, da se morajo vse ladje, ki prihajajo iz vzhodnega dela Sredozemskega morja, iz Črnega morja, iz Azije in Afrike ter se ustavljajo v grških pristaniščih, podvreči najstrožjemu pregledu in določen čas ne smejo priti v stike z drugimi ljudmi. V Egipt so bržkone čete vojakov črncev zanesle kugo. Bojijo se, da se ne bo kuga razširila po vsem Egiptu in morda tudi v Sirijo in Palestino.

× **Iz starega kitajskega denarja bodo vplivali strelivo.** Pred dnevi so v londonskem pristanišču stovorili z neke ladje na tisoče starih kitajskih bakrenih novcev v skupni teži 216 ton. Ti kitajski novci imajo 33 odstotkov bakra in 7 odstotkov cinka. Neka kitajska ladja jih je hotela pripeljati v Nemčijo, kjer so jih nameravali uporabiti v tvornicah za municijo. Toda angleško pomorsko nadzorstvo je stari kitajski denar zaplenilo kot vojno tihotapsko blago ter ga pripeljalo v Anglijo. Tu čaka stare kitajske novce prav ista usoda, kakor bi jih doletela v Nemčiji. Prelili jih bodo v orožje in strelivo.

× **Moderna konjenica brez konj.** Urednik Reuterjeve agencije piše o operacijah lahkih angleških motoriziranih edinic, oklopnih av-

tomobilov in lahkih tankov. V zvezi s tem naglašja, da so te angleške edince že prišle v spopad z nemškimi četami. Že svoječasna konjenica je imela nalogo, da pregleda zemljišča pred četami zdajšnja »moderna konjenica« pa se porablja tudi za take svrhe, daš je danes letalska služba mnogo uspešnejša za razvede na daljavo. V okolici Maastrichta na Nizozemskem, kjer so nemške čete prestopile Albertov kanal so naletele na te angleške enote. Nemške čete ki tudi v teh krajih porabljajo isti način vojskovanja kakor na Poljskem, potiskajo nazaj belgijske čete s svojimi težkimi topništvo in s pomočjo številnih bombnih letal. Po prvem iznenadenju so se na Nizozemskem duhovi umirili in skušajo zdaj uvrstiti svoje obrambne položaje.

× **Pot okoli sveta v copatah.** V Kodanj se je vrnil po devetletni odsotnosti neki Peter Andersen, ki je vseh devet let potoval po svetu. Potovanje je začel zavoljo visoke stave, ki mu je med drugim zagotavljala brezplačno oskrbo, toda pod pogojem, da ne bo v tem času nikoli obul pravih čevljev, temveč hodil samo v klobučevinastih copatah. Pogoje je natančno izpolnil in s seboj je prinesel v domovino 136 parov ponošenih copat.

× **Gozdni prebivalci lahko uravnajo ure po ptičjem petju.** V gozdovih živeči ljudje lahko naravnajo ure z dokaj veliko natančnostjo po ptičah vsaj v jutrnih in večernih urah, ko začno ptice prepevati, odnosno ko umolknejo. Škrjanček zažvrgoli navadno že ob 3. uri zjutraj. Ob 3.45 se oglasi prva kukavica. Ščinkavec je nekoliko bolj zaspal; peti začne šele ob 5. Potem pa dopoldne ptičja ura ne bije več. Popoldne je skupni koncert vseh krilatih pevcev in človek svet lahko naravna po njih uro do 20. ure, ko se utrujeni vrabci vrnejo v svoja gnezda. Ob 20.30 umolkne ščinkavec in ob 21. se zadnjič oglasi kos. Nekaj minut po 21. neha letati lastovka in potem se ptičja ura ne oglasi več. Ustavijo jo prhutajoča krila netopirjev.

Popotnikova torba

Huda stiska dolenjskega kmeta

Izpod Gorjancev, maja

Na Dolenjskem živimo najslabše mi, ki smo naseljeni v hribih pod Gorjanci. Tu zemlja ni posebno rodovitna. Tukaj smo skoro le mali kmetje, ki živimo iz rok v usta. Letos smo že davno morali kupovati živež, posebno turščico za kruh. Tudi smo morali kupiti precej krompirja in turščice za seme ter smo se zelo zadolžili. Od kod bi naj pač vzeli denar, ko nimamo ničesar, kar bi lahko prodali.

Sele v zadnjem času je nekaj možnosti za služka, zlasti na veleposestvih in v gozdovih. Toda malo se zasluži. Tako dobe pri Langerju na Pogancah delavci za celodnevno delo samo 10 dinarjev, in to ob lastni hrani. Isto velja za graščinsko posestvo v Birčni vasi. Skoro nič na boljšem niso delavci, ki delajo pri podjetju v Radohi. Za sajenje drevca in za čiščenje hoste dobivajo 17 din za 10urno delo, in to ob lastni hrani.

Na boljšem so vozniki in drugi gozdni delavci, ki lahko dosežajo pri zdajšnji ugodni trgovini z lesom malo boljše delovne in plačilne pogoje. Tudi prodajalcem bukovih drv se je nasmejala sreča, ker prodajajo drva po precej zvišani ceni.

Čeprav so se cene nekaj dvignile tudi živini in pridelkom iz živinoreje, nam to malo koristi, kajti živinorejo smo morali v hudih letih do skrajnosti omejiti. Celo prizadejalo nas je to nenadno zvišanje cen. Zadeva je namreč takšna, da smo bili prisiljeni prodati že jeseni in pozneje precej živine, ker nismo imeli dovolj krme. Prodali smo še po nizki ceni, zdaj pa moramo kupovati po občutno zvišani. Zato je pa v naših hlevih zdaj pretežno mlada in slabotnejša živina, ki je bila cenejša za nakup na dolg.

V takih razmerah, v kakršnih živi dolenjski kmet, bi morala oblastva nekaj ukreniti. Vsaj to, da bi se kmečka stiska ne zlobljala.

Na Dolenjskem je mraz zelo škodoval trti

Raka, maja

Ko je začelo sadno drevje cveteti, se je pokazalo, kako huda je bila letošnja zima. Najhuje je trpela vinska trta. Tudi mnogo sadnega drevja je uničeno; najbolj so prizadeti orehi, breskve, slive in češplje. Po nekaterih vrtovih je skoro polovica sadnega drevja ugonobljena. Pred 11 leti je bila sicer hujša zima, a ni napravila toliko škode.

Letos so vrtovi in vinogradi kakor pogořišča. Po vinogradih polovica reznic in šparonov ne poganja. Po nekaterih nizkih legah so celo tri četrtine uničene. Že zdaj se kaže, da bo letos slaba vinska letina. Škoda v vinogradih se bo občutila še več let, posebno seveda tam, kjer je trta pozebla in bo treba novih nasadov.

Vinogradniki imajo še precej vina. Zdaj posebno potrebujejo denar, toda vinskega pridelka ne morejo vnovečiti, čeprav kaže vse na to, da bo jeseni malo vina. Vinogradniki obupujejo, ker za vinski pridelek, kolikor ga prodajo, dobijo prav malo, medtem ko morajo po drugi strani vse dražje kupovati. Nekateri prodajajo les, da lahko kupujejo živež, ki ga jim primanjkuje in si nabavljajo vinogradniške potrebščine.

Siromašnejši vinogradniki so sklenili, da bodo letos spričo drage modre galice in slabega grozdnega nastavka samo dvakrat namesto štirikrat ali petkrat škropili. Če bi naši Dolenjci imeli vinograde v ravnini, bi jih po večini spremenili v njive ali travnike. Toda po strmih goricah ne more rasti drugo kakor vinska trta ali pa grmovje. Redkokje ljudje toliko trpijo kakor po vinorod-

nih dolenjskih gričih. Edino upanje v boljše čase drži našega vinogradnika pokoncu.

V nevinorodnih krajih lepe Slovenije, kjer se pečate bolj z živinorejo ali koder imate glavne dohodke od lesa, pridite kupovat naše dobro vino in rešite našega Dolenjca bede. Ali pa naj odločujoči činitelji poskrbijo za izvoz vina.

Hlevi so prazni

Litija, maja

Florjanov sejem je bil vsako leto lepo obiskan. Letos pa je bilo malo kupcev in malo sejmarjev. Pusto je bilo tudi na živinskem sejmu, kar dokazuje, da so naši hlevi prazni in da kmet nima več repov za prodajo.

Slabi sejmi so tudi v drugih krajih. Posebno slab je bil nedavni sejem pri Sv. Križu nad Litijo. Na ta sejem je prišel en sam kramar, ki je postavil svojo stojnico kakor za spomin na stare dobre čase. Tudi živine je bilo tako malo kakor menda še nikoli. Vsega skupaj so prignali le devet goved, izmed katerih so prodali le tri.

Po nesreči je ustrelil dekle

Ptujska gora, maja

V Savinjskem pri Majšpergu se je pri posestniku Jožefu Ribiču zbralo ob priliki odhodnice domačega sina k vojakom več fantov in deklet. Imeli so s seboj harmonikarja, dobili so vina ter so v sobi peli in plesali. Proti večeru je prišel k Ribiču tudi konjač Vincenc Gajšt, ki je bil na službenem obhodu in je imel s seboj lovsko puško. Pri prihodu v hišo pa je pozabil vzeti iz puške patrono in je prislonil puško nabito k peči.

Med fanti je bil tudi 18 let star konjačev brat Ludvik. Ko so se okrog polnoči gostje poslavljali od Ribičevih, je Vincenc Gajšt rekel svojemu bratu Ludviku, naj mu da puško. Ta je stopil k peči ter prijel orožje. Tedaj pa je 18letna posestniška hči Pavla Krapšetova v šali prijala puško za cev, si jo postavila na vrat in dejala Ludviku: »Če se upaš, pa me ustreliš.« Fant ni pomislil, da bi bilo orožje lahko nabito, prijel je za peteltna in sprožil. Odjeknil je strel in dekle je omahnilo s prestreljenim vratom na tla. Strel ji je raztrgal žilo odvodnico, da je čez nekaj minut umrla. Vsekakor lahkomišelnega storilca so orožniki aretirali.

Mlada zaljubljenca sta šla v smrt

Jesenice, maja.

Nedavno so našli na Jesenicah pod Mežakljo v gozdu trupli dveh mladih ljudi. Kakor se je izkazalo, sta ležali tu že več dni. Po listinah, ki so jih našli pri nesrečnikih, so ugotovili, da je bila mladenka Anica Staničeva, doma iz Čirčič, zaposljena v tiskarni v Kranju, mladenič pa 22 letni Franc Prax, ki je bil zaposlen kot tkalski mojster pri kranjski tkaninski tvornici »Intexu«.

France Prax je bil nemški državljani, doma iz Sudetov. Bival je pri starših v Kranju. Proti koncu aprila letos je bil poklican v Nemčijo. Toda že čez teden dni se je nepričakovano vrnil. Ker je bil brez vizuma, bi se bil moral vrniti v domovino, ali odločil se je, da pojde rajši v smrt. Predzadnje nedeljo se je sestal s svojo izvoljenko Anico na Jesenicah. Ko sta spoznala, da jima ne bo mogoče ustanoviti skupno družinsko ognjišče, sta se kot žrtvi današnje dobe odločila za skupno smrt. Franc Prax je naslovil svoje posledno pismo na policijski komisariat na Jesenicah s prošnjo, naj njegovo prtljago pošljejo njegovim staršem. Anica pa je naslovila poslovnico na svoje v Čirčičah in jih prosila oproščenja, ker ne more živeti brez Franca. Obe pismi so našli policijski uslužbenci v Anični ročni torbici.

Kakor je ugotovila komisija, sta se nesrečna zaljubljenca zastrupila s ciankalijem in

sta ob učinku tega močnega strupa bila gotovo kmalu mrtva. V jeseniškem okolišju je žaloigra mladih zaljubljenecv zbudila globoko sočutje.

Ponarejalca Majcna so prijeli

V binškočni noči se je posrečilo prijati enega izmed glavnih članov ponarejalske družbe v Vrhovem Franca Majcna, in sicer po zaslugi orožnikov iz Hodoša v Prekmurju. V Hodošu se je namreč pojavil Josip Belec iz Gerlovcev pri Križevcih v ljutomerskem srezu, ki je že večkrat prišel v navzkrižje s kazenskim zakonom. Orožniki so postali pozorni nanj. Ko je Belec šel v Salovce, ga je zasledovala patrulja. Kmalu nato je v Salovcih pristopil k orožnikom neki trgovec in jim pokazal ponarejen bankovec za 500 dinarjev. Opisal je človeka, od katerega je bankovec dobil. Opis je popolnoma sličil Belcu. Zato so orožniki Belca takoj aretirali in zaslišali.

Možak je zanikal vsako zvezo s ponarejalci, toda pri telesni preiskavi so našli pri njem sedem ponarejenih bankovcev po 500 din. Pozneje se je javil še neki gostilničar, kateremu je Belec plačal pijačo s ponarejenim bankovcem. Pod težo teh dokazov je Belec priznal svoje dejanje in hkratu povedal, da je prejel denar od Franca Majcna. Izdal je tudi, da se Majcen skriva pri posestniku Jakobu Tomaniču v Skorbi pri Ptujju in da tudi tam ponareja denar. Belec in Majcen sta imela tajen znak, kdaj je Majcen doma. Če je bila na Tomaničevo hišo prislonjena lestev, potem je bilo to znamenje, da ga ni bilo doma.

Orožniki iz Hodoša so povedli Belca v Ptuj in nato skupaj s ptujskimi orožniki obkolili Tomaničevo hišo v Skorbi. Na binškočno nedeljo ponoči so vdrli v hišo in našli Majcna spečega na slami v sobi. Malo zauden, vendar miren je Majcen sprejel orožnike. Pri preiskavi so orožniki našli obilen plen. Izdelanih je imel 774 bankovcev po 500 din, kar bi predstavljalo vrednost 387.000 din.

Orožniki so Majcna, Belca in Tomaniča takoj aretirali. Nadaljnja preiskava bo najbrž odkrila še druge krivce. Hkratu bo tudi ugotovljeno, koliko ponarejenih bankovcev je bilo v zadnjem času spravljeno v promet.

Franc Majcen, ki šteje 44 let, se je takoj, ko so bili v Mariboru odkrili ponarejalsko tolpo, nastanil v Skorbi, kjer je nadaljeval svoje zločinsko delo. Stanoval je v podstrešni sobici in je ni nikdar zapustil. Kje se potika Majcnov pajdaš Grašič, še ni znano.

Oglašujte v »Domovini«!

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Krompirjevi kolački z ocvirki. Deset večjih krompirjev skuhaj, skuhanne olup, deni na desko in potresi z žlico soli. Nato zmečkaj krompir na deski in oprashi z dobro žlico moke. Zdjaj krompir dobro zgneti, zvaljaj za prst na debelo in zreži s kozarcem kolačke, ki jih položi v pekačo, v kateri si raztopila primerno količino masla. V sredo kolačkov daj malo ocvirkov ali pa sesekljanega mastnega prekajenega mesa. Te kolačke pokrij z drugimi kolački in robove stisni. V peči speci na obeh straneh. Ko imaš kolačke v skledi, jih zabeli z raztopljeno mastjo, ki si v njej oprashila na tanko narezano čebulo. Kolačke lahko daš na mizo hkratu s kislim zeljem.

Vlivanci z drobnjakom. V lončku raztepi eno jajce, primešaj žlico mleka, žličko drob-

no seseklanega drobnjaka (šnitliha), žličko raztopljenega sirovega masla in toliko moke, da dobiš tekoče testo, katero lahko vlivaš. Vlivance vlivaš v vrelo juho in pustiš nekaj časa vreti.

Praktični nasveti

Če imaš omajane zobe, je baje dobro izmivati usta z vodo, v kateri si raztopiš malo galuna. Na pol litra vode vzemi žlico galuna.

Vlaganje jajc v apno. Apno, ki ga moraš imeti za vlaganje, mora biti staro, pogašeno že kakih šest do osem tednov. S takim apnom temeljito namažeš sodček, vanj naložiš jajca in jih zaliješ z razredčenim osoljenim apnom. Na vrhu nadevaš spet gostega apna, sodček pokriješ in hraniš v suhem in hladnejšem prostoru.

Porumenelo perilo dobi spet pravo barvo takole: V lesenem čeburu raztopi na 20 litrov hladne vode žlico klorovega apna. Klorovo apno daš v vodo tako, da ga zavežeš v kosček platna in pustiš, da se v vodi raztopi. Potem vodo dobro premešaš in denes perilo za 10 minut vanjo. Nato perilo v dveh čistih vodah temeljito izpereš.

Sredstvo za uničenje mravelj. Mravlje ugonobimo, če nalijemo v razpoke, odkoder prihajajo, vrele vode. Če to ne prežene nadležnih živalc, nabrizgamo v špranje in luknjice, odkoder prihajajo mravlje, naftalina, raztopljenega v bencinu. Opozorjamo pri tej priliki ponovno, da je treba z bencinom previdno ravnati, ker se rad vname.

Kako se rešimo molov. Če pridejo moli do volnene obleke, jo ugonobijo. Zato moramo zimsko obleko in kožuhovino preden ju čez poletje shranimo, najprej tako rekoč prepeči na vročem solncu, ki uniči zarodek molov. Potem obleko in kožuhovino dobro stepemo, obrnemo žepe, skrtačimo in potresemo s kakšnim sredstvom zoper mole, na primer z naftalinom. Skrinjo kamor spravimo zimsko obleko, obložimo najprej z močnejšim papirjem, nato pa s časopisnim papirjem. Obleko in kar denemo v skrinjo, obložimo spet s časopisnim papirjem. Moli namreč ne prenesejo tiskarskega črnila.

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglosov s šitrami ostanejo strogo tajni

SPREJME SE DEKLA

za vsa hišna dela ter za opravljanje vrta, vajena tudi dobro kuhati. Dalje se sprejme priden in pošten konjar, močan, od 30 let naprej. Ponudbe na upravo »Domovine« pod »Pošten uslužbenec«.

POMAGAL VAM BO

znani pisec in raziskovalec okultnih ved F. T. Karmah vam brezplačno napove Vašo bodočnost. Razen važnih dogodkov iz preteklosti vam pove tudi vse vaše odnose do ljudi, zakona, loterije, trgovine in vseh važnejših dogodkov sedanjosti. Njegov nasvet vam bo prinesel zaželene uspehe v življenju. Zahvalne izjave, ki jih vsak dan prejema z vsega sve-

ta, dokazujejo nenavadno zanesljivost njegovih napovedi. Postavite mu nekaj važnejših vprašanj, ki vas zanimajo, in sporočite mu točne rojstne podatke. Vse napovedi o vašem življenju, ki so zgoraj omenjene, boste dobili popolnoma brezplačno, če boste pri piscu kupili njegovo najnovejšo knjigo »Naš život i okultne tajne«. Knjiga stane samo Din 30,—, denar pa se pošilja na ček, račun št. 17455, na točni, in stalni naslov: F. T. Karmah, Zalec.

KOLESELJ,

eno, eventualno dvovprežni, dobro ohranjen, na močnih peresih, z dvema sedežema za pet oseb, mesto zadnjega sedeža lahko tvor do 200 kg, uporaben tudi za lov, mesarja ali peka, se zelo poceni proda. Waupotič Jakob, Ormož — Hardek, 18.

POZOR!

Več prvovrstnih šivalnih strojev, koles in otroških vozičkov je ugodno naprodaj pri Prometu (nasproti križanske cerkve).

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljen: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljen: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—

Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5

SAMO

Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številčkami in kazalci. Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik zastoj in poštne prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokolirana tovarna ur v švic.

NOV REDILEN PRAŠEK

»REDIN« za prašice. Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašice. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašica ter stane 1 zav. 8 din., po pošti 12 din., 3 zav. po pošti 24 din., 1 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Zašao umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z majhnimi stroški pripravi izbirno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—.

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

Ali se hočete svojega revmatizma, protina osvoboditi?

Trganje in zbadanje po udih in sklepkih, otekli udje, skrivljene roke in noge, trganje, zbadanje in ščipanje po raznih delih telesa, pa tudi slabosti oči so čisto posledica revmatizma in bolečin v kosteh, katere je treba odpraviti, ker se sicer bolečine še stopnjujejo.

NUDIM VAM

zdravilno, sečno kislino razkrajajoče, presnovno tvarin in izločevanje pospešujoče

domače zdravljenje s pitjem,

ki se na umeten način povsem naravno pripravlja po nekem blagodejnem zdravilnem vrelcu, ki ga nudi dobrotna mati narava v blagor bolujočemu človeštvu.

Pišite mi takoj in povsem brezplačno dobite poučno razpravo.

Zbiralno mesto pošte:

Ernst Pasternack, Berlin S. O., Michaelkirchplatz Nr. 13, Abt.: H. 286

